

Határozatok Tára

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2013. szeptember 16. *

„Verseny — Kartellek — A fürdőszobai szerelvények és felszerelések belga, német, francia, olasz, holland és osztrák piaca — Az EUMSZ 101. cikknek és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértését megállapító határozat — Az áremelések összehangolása és érzékeny kereskedelmi információk cseréje — Versenytorzítás — Bizonyítás — A bírág összegének kiszámítása — A közigazgatási eljárás során nyújtott együttműködés — A 2002. évi engedékenységi közlemény — Bírágmentesség — A bírág összegének csökkentése — Jelentős hozzáadott érték — A 2006. évi bírágkiszabási iránymutatás — A visszaható hatály tilalmának elve”

A T-380/10. sz. ügyben,

a **Wabco Europe** (székhelye: Brüsszel [Belgium]),

a **Wabco Austria GesmbH** (székhelye: Bécs [Ausztria]),

a **Trane Inc.** (székhelye: Piscataway, New Jersey [Egyesült Államok]),

az **Ideal Standard Italia Srl** (székhelye: Milánó [Olaszország]),

az **Ideal Standard GmbH** (székhelye: Bonn [Németország]),

(képviselik őket: S. Völcker, F. Louis, A. Israel, N. Niejahr ügyvédek, C. O'Daly, E. Batchelor solicitors és F. Carlin barrister)

felpereseknek,

az **Európai Bizottság** (képviselik: F. Castillo de la Torre, F. Ronkes Agerbeek és G. Koleva, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39092 — „fürdőszobai szerelvények és felszerelések”-ügy) 2010. június 23-án hozott C(2010) 4185 végleges bizottsági határozat felpereseket érintő részében való megsemmisítése és a velük szemben kiszabott bírágok összegének csökkentése iránti kérelem tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (negyedik tanács),

tagjai: I. Pelikánová elnök, K. Jürimäe (előadó) és M. van der Woude bírák,

hivatalvezető: S. Spyropoulos tanácsos,

* Az eljárás nyelve: angol.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. március 27-i tárgyalásra,
meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

- 1 Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39092 – „fürdőszobai szerelvények és felszerelések”-ügy) 2010. június 23-án hozott C(2010) 4185 végleges határozatban (a továbbiakban: megtámadott határozat) az Európai Bizottság megállapította a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában elkövetett, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértés fennállását. E jogsértést, amelyben 17 vállalkozás vett részt, 1992. október 16. és 2004. november 9. közötti különböző időszakokban követték el, és Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia és Ausztria területén versenyellenes megállapodások és összehangolt magatartások összességében nyilvánult meg (a megtámadott határozat (2) és (3) preambulumbekzdése, valamint 1. cikke).
- 2 Közelebbről a Bizottság a megtámadott határozatban kifejtette, hogy a megállapított jogsértés először is abban állt, hogy az említett fürdőszobai szerelvények és felszerelések gyártói nemzeti szakmai szövetségek keretében tartott rendszeres találkozókon összehangolták az éves áremeléseket és más árszabási tényezőket, másodszor különleges események alkalmával – úgymint a nyersanyagköltségek emelkedése, az euró bevezetése, valamint úthasználati díjak kivetése – megállapították, illetve összehangolták az árakat, harmadszor pedig érzékeny kereskedelmi információkat tettek hozzáférhetővé, illetve cseréltek (a megtámadott határozat (152)–(163) preambulumbekzdése). Ezenkívül a Bizottság megállapította, hogy a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában az árak rögzítésére éves ciklusokban került sor. Ennek keretében a gyártók ártáblázatokat állapítottak meg, amelyek általában egy éven keresztül maradtak érvényben, és a nagykereskedőkkel való üzleti kapcsolatok alapjául szolgáltak (a megtámadott határozat (152)–(163) preambulumbekzdése).
- 3 A kartell által érintett termékek a következő termékek három alcsoportjának valamelyikébe tartozó fürdőszobai szerelvények és felszerelések: csaptelepek, zuhanykabinok és kiegészítők, valamint kerámiaárúk (a továbbiakban: a termékek három alcsoportja) (a megtámadott határozat (5) és (6) preambulumbekzdése).
- 4 Az American Standard Inc., amely 2007-ben a Trane Inc. lett, egy amerikai cégcsoport, amely Ideal Standard márkanév alatt kerámiaárúkat és csaptelepeket gyárt és forgalmaz. Ezen ágazatban e csoport európai tevékenységeit 2001. október 29-től az American Standard Europe BVBA vette át, amely 2007-ben a Wabco Europe lett. E csoport kizárólagos tulajdonában álltak az Európai Unió hat tagállamában tevékenykedő leányvállalatok, azaz először is Németországban az Ideal Standard GmbH és az Ideal-Standard Produktions GmbH, másodszor Franciaországban az Ideal Standard SAS, harmadszor Olaszországban az Ideal Standard Italia Srl, negyedszer Hollandiában 2001-től a Metaalwarenfabriek Venlo BV, amely 2005-ben az Ideal Standard Nederland BV Europe lett, ötödik Ausztriában a Wabco Austria GesmbH, amelyet 2007-ben az Ideal Standard GmbH-nak értékesítettek, hatodszor pedig Belgiumban ez utóbbi leányvállalata (a megtámadott határozat (21)–(26) és (1043)–(1049) preambulumbekzdése).
- 5 A Wabco Europe, a Wabco Austria, a Trane, az Ideal Standard Italia és az Ideal Standard a továbbiakban együtt felperesekként kerülnek megnevezésre.

- 6 A Masco Corp. és leányvállalatai, köztük a Hansgrohe AG, amely csaptelepeket gyárt, és a Hüppe GmbH, amely zuhanykabinokat gyárt, 2004. július 15-én a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában fennálló kartellról tájékoztatták a Bizottságot, továbbá a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: 2002. évi engedékenységi közlemény) alapján a bírságok alóli mentességet, illetve ennek hiányában azok összegének csökkentését kérték. A Bizottság 2005. március 2-án a 2002. évi engedékenységi közlemény 8. pontjának a) alpontja és 15. pontja alapján a Masco javára feltételes bírságmentességről szóló határozatot hozott (a megtámadott határozat (126)–(128) preambulumbekzdése).
- 7 A Bizottság 2004. november 9-én és 10-én az [EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 20. cikkének (4) bekezdése alapján bejelentés nélküli helyszíni vizsgálatokat végzett több, a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában tevékenykedő társaság és nemzeti szakmai szövetség helyiségeiben (a megtámadott határozat (129) preambulumbekzdése).
- 8 A Grohe Beteiligungs GmbH és leányvállalatai (a továbbiakban: Grohe), valamint a felperesek 2004. november 15-én és 19-én a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján bírságmentességet, illetve ennek hiányában a bírságuk összegének csökkentését kérték (a megtámadott határozat (131)–(132) preambulumbekzdése).
- 9 A Bizottság 2005. november 15. és 2006. május 16. között az 1/2003 rendelet 18. cikke alapján tájékoztatáskérést intézett több, a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában tevékenykedő társasághoz és szövetséghez, ideértve a felpereseket is (a megtámadott határozat (133) preambulumbekzdése).
- 10 A Roca SARL, valamint a Hansa Metallwerke AG és leányvállalatai 2006. január 17-én és 19-én a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján bírságmentességet, illetve ennek hiányában a bírságuk összegének csökkentését kérték. 2006. január 20-án az Aloys Dornbracht GmbH & Co KG Armaturenfabrik (a továbbiakban: Dornbracht) is ilyen bírságmentességet, illetve ennek hiányában a bírsága összegének csökkentését kérte.
- 11 A Bizottság 2007. március 26-án kifogásközlést fogadott el, amelyet megküldött a felpereseknek (a megtámadott határozat (139) preambulumbekzdése).
- 12 2007. november 12-től 14-ig meghallgatást tartottak, amelyen a felperesek részt vettek (a megtámadott határozat (143) preambulumbekzdése).
- 13 A Bizottság 2009. július 9-én bizonyos társaságoknak, ideértve a felpereseket is, a tényállást közlő levelet küldött, amelyben felhívta figyelmüket egyes olyan bizonyítékokra, amelyekre a Bizottság a végleges határozat elfogadásakor támaszkodni kívánt (a megtámadott határozat (147)–(148) preambulumbekzdése).
- 14 A Bizottság 2009. június 19-én és 2010. március 8-án az 1/2003 rendelet 18. cikke alapján kiegészítő tájékoztatás iránti kérelmet intézett több társasághoz, ideértve a felpereseket is (a megtámadott határozat (149)–(151) preambulumbekzdése).
- 15 A Bizottság 2010. június 23-án elfogadta a megtámadott határozatot.
- 16 A Bizottság a megtámadott határozatban először is megállapította, hogy a fenti 2. pontban leírt magatartások az említett határozat címzettjei közötti verseny korlátozására irányuló átfogó terv részét képezték, továbbá az egységes és folyamatos jogsértés jellemzőivel bírnak, amelynek az alkalmazási köre kiterjedt a termékek fenti 3. pontban említett három alcsoportjára, továbbá Belgium,

Németország, Franciaország, Olaszország, Hollandia és Ausztria területére (a megtámadott határozat (778) és (793) preambulumbekzdése) (a továbbiakban: megállapított jogsértés). A Bizottság e tekintetben különösen azon tényt hangsúlyozta, hogy az említett magatartások megfeleltek egy visszatérő modellnek, amely egyformának bizonyult a Bizottság vizsgálata által lefedett hat tagállamban (a megtámadott határozat (778) és (793) preambulumbekzdése). Rámutatott továbbá arra, hogy fennálltak a termékek valamennyi három alcsoportját érintő nemzeti szakmai szövetségek, amelyeket „koordinációs szervezeteknek” nevezett, továbbá olyan tagokat magukban foglaló nemzeti szakmai szövetségek, amelyeknek a tevékenysége a termékek e három alcsoportja közül legalább kettővel összefüggött, amelyeket „több termékre kiterjedő szövetségeknek” nevezett, valamint olyan tagokat magukban foglaló szakszövetségek, amelyeknek a tevékenysége a termékek e három alcsoportjának valamelyikével függött össze (a megtámadott határozat (796) és (798) preambulumbekzdése). Végül megállapította, hogy létezett a vállalkozások egy központi csoportja, amely különböző tagállamokban koordinációs szervezetek és több termékre kiterjedő szövetségek keretében vett részt a kartellben (a megtámadott határozat (796) és (797) preambulumbekzdése).

- 17 Konkrétan a felpereseket illetően a Bizottság megállapította, hogy Belgiumban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban és Ausztriában 1993. március 15. és 2004. november 9. közötti különböző időszakokban részt vettek a kerámiaárakra és csaptelepekre vonatkozó jogsértésekben. A Bizottság viszont megjegyzi, hogy a felperesek nem tekinthetők felelősnek a Hollandiában elkövetett jogsértésért, mivel a jogsértés e területen 1999-ben véget ért, még azt megelőzően, hogy a felperesek 2001-ben megszerezték volna a jogsértésben részt vevő leányvállalatot. A Bizottság megállapítja a felperesek egységes jogsértésben való részvételét, mivel ésszerűen előre láthatták, hogy 2001 előtt versenyellenes tevékenységekre került sor (a megtámadott határozat (853)–(856) preambulumbekzdése).
- 18 Másodszor az egyes vállalkozásokkal szemben kiszabott bírság összegének megállapításakor a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatásra (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) támaszkodott (a megtámadott határozat (1184) preambulumbekzdése).
- 19 A megtámadott határozat 1. cikkében a Bizottság felsorolja azon vállalkozásokat, amelyeket az EUMSZ 101. cikkbe és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértés miatt szankcionál, mivel Belgiumban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában és Ausztriában 1992. október 16. és 2004. november 9. közötti különböző időszakokban a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában kartellben vettek részt.
- 20 A felpereseket illetően a megtámadott határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3–5. pontja a következőképpen fogalmaz:

„(1) A következő vállalkozások megsértették az [EUMSZ] 101. cikket és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkét, mivel Németország, Ausztria, Olaszország, Franciaország, Belgium és Hollandia területén a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában folyamatos megállapodásban és összehangolt magatartásban vettek részt a megjelölt időszakokban:

[...]

3. a Trane [...] 1993. március 15-től 2004. november 9-ig;
4. a W[abco] Europe [...] 2001. október 29-től 2004. november 9-ig és a W[abco] Austria [...] 1994. július 21-től 2004. november 9-ig. Az Ideal Standard [...] 2003. március 19-től 2004. november 9-ig, az Ideal Standard Produktions [...] 2001. október 30-tól 2004. november 9-ig, az Ideal Standard [SAS] 2002. december 10-től 2004. november 9-ig, az Ideal Standard Italia [...] 1993. március 15-től 2004. november 9-ig;

5. az Ideal Standard Nederland [...] 1994. november 30-tól 1999. december 31-ig.”

- 21 A megtámadott határozat 2. cikkében a Bizottság a szóban forgó vállalkozásokkal szemben bírságokat szab ki. A legnagyobb bírság a felperesekkel szemben kiszabott bírság, amely 326 091 196 eurót tesz ki. Az említett határozat 2. cikkének (3) bekezdése a felpereseket illetően a következőképpen szól:

„Az 1. cikkben megállapított jogsértés miatt a következő bírságok kerülnek kiszabásra:

- a) 259 066 294 EUR Trane [...];
- b) 44 995 552 EUR [...] W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- c) 1 519 000 EUR [...] W[abco] Austria [...], W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- d) 0 EUR [...] Ideal Standard [SAS], W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- e) 12 323 430 EUR [...] Ideal Standard Italia [...], W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- f) 5 575 920 EUR [...] Ideal Standard [...], W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- g) 0 EUR [...] Ideal Standard Produktions [...], W[abco] Europe [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- h) 2 611 000 EUR [...] W[abco] Austria [...] és Trane [...] egyetemlegesen;
- i) 0 EUR Ideal Standard Nederland [...]”

Az eljárás és a felek kérelmei

- 22 A felperesek a Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 8-án benyújtott keresetlevelükben előterjesztették a jelen keresetet. A Törvényszék Hivatalához ugyanezen a napon benyújtott beadványukban a felperesek kérték, hogy a Törvényszék a jelen keresetet az eljárási szabályzatának 76a. cikke szerinti gyorsított eljárásban bírálja el.
- 23 2010. október 19-i határozatával a Törvényszék (negyedik tanács) elutasította a felperesek arra vonatkozó kérelmét, hogy a jogvitát az eljárási szabályzat 76a. cikke alapján gyorsított eljárásban bírálja el.
- 24 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (negyedik tanács) megnyitotta az eljárás szóbeli szakaszát, és az eljárási szabályzat 64. cikkében előírt pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdéseket intézett a felekhez. A felek e kérdésekre a kitűzött határidőn belül válaszoltak.
- 25 A felek szóbeli előadásait és a Törvényszék által feltett szóbeli kérdésekre adott válaszait a 2012. március 27-i tárgyaláson meghallgatták.
- 26 A felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék:
- részben semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkének (3) bekezdését annyiban, amennyiben az velük szemben bírságokat szabott ki, és amennyiben szükséges, semmisítse meg az említett határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3. és 4. pontját;
 - csökkentse a velük szemben kiszabott bírság összegét;
 - a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

- 27 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:
- a jelen keresetet utasítsa el;
 - a felpereseket kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

- 28 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság által a versenyjogba ütköző jogsértések szankcionálása érdekében elfogadott határozatokat illetően az uniós bíróság által gyakorolt bírósági felülvizsgálat az EUMSZ 263. cikkben előírt jogszerűségi vizsgálaton alapul, amelyet – amennyiben ilyen kérelemmel fordulnak hozzá – kiegészít az EUMSZ 261. cikknek megfelelően az 1/2003 rendelet 31. cikke értelmében az említett bíróságra ruházott korlátlan felülvizsgálati jogkör (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-386/10. P. sz., Chalkor kontra Bizottság ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletének [EBHT 2011., I-13085. o.] 53., 63. és 64. pontját). E jogkör felruházza a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű vizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következésképpen a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét adott esetben törölje, csökkentse vagy növelje (lásd a Bíróság C-272/09. P. sz., KME Germany és társai kontra Bizottság ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletének [EBHT 2011., I-12789. o.] 103. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot; lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-11/06. sz., Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben 2011. október 5-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-6681. o.] 265. pontját).
- 29 Az előző pontban bemutatott ítélkezési gyakorlat fényében először is a megtámadott határozat jogszerűségének vizsgálata keretében meg kell vizsgálni a felpereseknek a megtámadott határozat 1. és 2. cikke őket érintő részében való megsemmisítése iránti kérelmeit, ezt követően pedig azon kérelmeiket, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva, a Bizottság által velük szemben kiszabott bírságok összegét csökkentve, változtassa meg e bírságokat.

A – A megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránti, elsődlegesen előterjesztett kérelmekről

- 30 Megsemmisítés iránti keresetük alátámasztása érdekében a felperesek négy jogalapra hivatkoznak. Az első jogalap azon alapul, hogy a bírság kiszámításakor hibásan vették figyelembe az Olaszországban való kerámiaáru-eladásaik értékét. A második jogalap azon alapul, hogy a Bizottság a bírság összegének kiszámításakor elmulasztotta figyelembe venni azon tényt, hogy a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó mondata alapján a Belgiumban és Franciaországban elkövetett jogsértéseket illetően részleges bírságmentességben részesítette őket. A harmadik jogalap azon alapul, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie, hogy elsőként szolgáltatott neki a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében vett jelentős hozzáadott értékkel bíró bizonyítékokat, így a bírságuk összegét nem 30%-kal, hanem 50%-kal kellett volna csökkenteni. Negyedik jogalapjukkal úgy érvelnek, hogy a Bizottság megsértette a visszaható hatály tilalmának elvét, mivel a jelen ügy tényállására a 2006. évi iránymutatást alkalmazta.

1. Az arra alapított első jogalapról, hogy a bírság kiszámításakor hibásan vették figyelembe a felperesek olasz piacon való kerámiaáru-eladásainak értékét

- 31 A felperesek lényegében úgy érvelnek, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon a szóban forgó jogsértés fennállását, amennyiben a jogsértés egy 11 évet és 7 hónapot kitevő, azaz az 1993. március 15. és 2004. november 9. közötti időszakban az olasz piacon értékesített kerámiaárukra vonatkozik, sem pedig *a fortiori* az említett jogsértésben való részvételüket. E tekintetben emlékeztetnek arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (1140) preambulumbeközdésében kötelezettséget vállalt arra, hogy az egyes vállalkozásokkal szemben kiszabott bírság összegét csak az adott vállalkozás által elkövetett jogsértés sajátos jellemzői alapján, azaz az érintett területre és az

érintett termékek alcsoportjaira, valamint a vállalkozás említett jogsértésben való részvételének tényleges időtartamára tekintettel számítja ki. Ennélfogva a velük szemben kiszabott bírság teljes összegét 75%-kal, azaz közel 248 millió euróval kellene csökkenteni.

32 A Bizottság vitatja ezen érvelést.

33 Meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította-e, hogy a felperesek részt vettek-e egy, az 1993. március 15-től 2004. november 9-ig tartó időszakban lezajlott, az olasz piacon értékesített kerámiaárukra vonatkozó jogsértésben.

a) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértés fennállására és bizonyítására vonatkozó ítélkezési gyakorlat felidézése

34 Először is magának a kartellnek a fennállását illetően emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

35 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás fennállásához elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezzék az arra irányuló közös akaratukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (a Törvényszék T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 256. pontja, és T-9/99. sz., HFB Holding és társai kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 199. pontja).

36 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létrejötnék tekinthető, ha akarategyezség áll fenn magának a verseny korlátozásának tekintetében, még akkor is, ha a tervezett korlátozás konkrét elemei még megbeszélések tárgyát képezik (lásd ebben az értelemben a fenti 35. pontban hivatkozott HFB Holding és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 151–157. és 206. pontját).

37 Az összehangolt magatartás fogalma egyfajta egyeztetést jelent a vállalkozások között, amelyek nem kötnek kifejezetten megállapodást, ám a kockázatokkal teli versenyt tudatosan helyettesítik az egymás közötti gyakorlati együttműködéssel (a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 115. pontja és C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 158. pontja).

38 E tekintetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésével ellentétes a gazdasági szereplők közötti bármely olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely jellegénél fogva vagy befolyásolja a tényleges, illetve potenciális versenytárs piaci magatartását, vagy feltárja az ilyen versenytárs előtt, hogy az adott vállalkozás saját maga milyen piaci magatartásról döntött, illetve milyen piaci magatartást fontolgat, amennyiben e kapcsolatfelvétel célja vagy hatása a verseny korlátozása (lásd ebben az értelemben a fenti 37. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 116. és 117. pontját).

39 Az információcsere ellentétes az uniós versenyszabályokkal, amennyiben az érintett piac működését illetően a bizonytalanság fokát csökkenti vagy megszünteti, amelynek következménye a vállalkozások közötti verseny korlátozása (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-194/99. P. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10821. o.] 81. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 40 Az érzékeny információk hozzáférhetővé tétele ugyanis megszünteti a versenytárs jövőbeli magatartását érintő bizonytalanságot, és így közvetlenül vagy közvetetten befolyásolja az információk címzettjének stratégiáját (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-238/05. sz., Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben 2006. november 23-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-11125. o.] 51. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Valamennyi gazdasági szereplőnek önállóan kell tehát meghatározni a belső piacon általa követni kívánt politikát és az ügyfeleivel szemben alkalmazni kívánt feltételeket (lásd a fenti 39. pontban hivatkozott Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 82. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 41 Igaz ugyan, hogy ez az önállósági követelmény nem zárja ki a gazdasági szereplők azon jogát, hogy racionálisan alkalmazkodjanak a versenytársaik megfigyelt vagy várható magatartásához, ám szigorúan tiltja a gazdasági szereplők közötti bármely közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvételt, amennyiben e kapcsolat célja vagy hatása olyan versenyfeltételek teremtése, amelyek – figyelembe véve a kínált termékek vagy szolgáltatások jellegét, a vállalkozások jelentőségét és számát, valamint az érintett piac volumenét – nem felelnek meg a szóban forgó piacon szokásos feltételeknek (lásd a fenti 39. pontban hivatkozott Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 83. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 42 Másodszor az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésre vonatkozó bizonyításfelvételt illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottságnak kell bizonyítania az általa megállapított jogsértést, és olyan bizonyítékokat előterjesztenie, amelyek jogilag megkövetelt módon bizonyítják a jogsértést megvalósító tények fennállását (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-8417. o.] 58. pontját és a fenti 37. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítéletének 86. pontját).
- 43 Ráadásul az uniós bíróság, amikor a versenyszabályokba ütköző jogsértés fennállását megállapító és a címzettekkel szemben bírságot kiszabó bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelmekről határoz, kizárólag a megtámadott jogi aktus jogszerűségét vizsgálja, tehát nem helyettesítheti a Bizottság értékelését a sajátjával (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 174. pontját).
- 44 Így a versenyszabályokba ütköző jogsértés fennállását megállapító és a címzettekkel szemben bírságot kiszabó bizottsági határozat megsemmisítése iránti keresetet vizsgáló bíróság feladata annak értékelése, hogy azon bizonyítékok, amelyekre a Bizottság támaszkodik, elegendők-e a kifogásolt jogsértés fennállásának megállapításához (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-305/94-T-307/94., T-313/94-T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschaapj és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben, ún. „PVC II”-ügyben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 891. pontját).
- 45 A bíróságban felmerülő kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje (lásd ebben az értelemben a Bíróság 27/76. sz., United Brands kontra Bizottság ügyben 1978. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1978., 207. o.] 265. pontját). A Törvényszék tehát nem állapíthatja meg, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a szóban forgó jogsértés fennállását, amennyiben még bármiféle kételye van e kérdéssel kapcsolatosan (lásd ebben az értelemben a fenti 43. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 177. pontját).
- 46 Ez utóbbi helyzetben ugyanis figyelembe kell venni az ártatlanság vélelmét, amint az különösen az Európai Unió 2000. december 7-én Nizzában ünnepélyesen kihirdetett Alapjogi Chartájának (HL 2010. C 83., 1. o.) 47. cikkéből ered, amely Chartának az EUSZ 6. cikk (1) bekezdése a Szerződésekkel megegyező jogi kötőerőt ismer el (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-214/10. sz. KHS-ügyben 2011. november 22-én hozott ítéletének [EBHT 2011., I-11757. o.] 37. pontját). A szóban forgó

jogsértések jellegére, valamint az azokhoz kapcsolódó szankciók jellegére és súlyára tekintettel az ártatlanság védelmét alkalmazni kell különösen azon, a vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban is, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 37. pontban hivatkozott Hüls kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 149. és 150. pontját, valamint C-235/92. P. sz., Montecatini kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4539. o.] 175. és 176. pontját; az EJEB, 1984. február 21-i Öztürk-ítéletet (A. sorozat, 73. szám) és az EJEB, 1987. augusztus 25-i Lutz-ítéletet (A. sorozat, 123-A. szám).

- 47 A Bizottságnak pontos és egybevágó bizonyítékokat kell szolgáltatnia azon szilárd meggyőződésének alátámasztására, hogy a jogsértést elkövették (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-89/85., C-104/85., C-114/85., C-116/85., C-117/85. és C-125/85-C-129/85. sz., Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1993. március 31-én hozott ítéletének [EBHT 1993., I-1307. o.] 127. pontját, valamint a Törvényszék T-62/98. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-2707. o.] 43. és 72. pontját).
- 48 Mindazonáltal hangsúlyozni kell, hogy nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek a jogsértés összes elemét tekintve. Elegendő, ha az intézmény által hivatkozott bizonyítékok csoportja a maga teljességében értékelve megfelel e követelménynek (lásd ebben az értelemben a fenti 44. pontban hivatkozott „PVC II”-ítélet 768–778. pontját, és különösen a 777. pontját, amelyet a Bíróság e konkrét kérdést illetően fellebbezés keretében megerősített a C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 513–523. pontjában).
- 49 Ezenkívül a versenyellenes megállapodások tilalmának közismert jellegére figyelemmel a Bizottságtól nem várható el, hogy olyan okiratokat nyújtson be, amelyek kifejezetten bizonyítják az érintett szereplők közötti kapcsolatfelvételt. A Bizottság rendelkezésére álló töredékes és szórványos elemek mindenesetre kiegészíthetők a releváns körülmények rekonstruálására alkalmas következtetésekkel. A versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezésére tehát következtetni lehet bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből, amelyek együttesen vizsgálva egyéb összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékát nyújthatják (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 55–57. pontját, valamint a Törvényszék T-44/02. OP., T-54/02. OP., T-56/02. OP., T-60/02. OP. és T-61/02. OP. sz., Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3567. o.] 64. és 65. pontját).
- 50 Azon bizonyítási eszközöket illetően, amelyekre az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke megsértésének bizonyításához hivatkozni lehet, az uniós jogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad értékelésének elve (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-50/00. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2395. o.] 72. pontját).
- 51 Következésképpen az okirati bizonyítékok esetleges hiánya csak a Bizottság által előterjesztett bizonyítékcsoport bizonyító erejének átfogó értékelése során releváns. Önmagában viszont nem jár azzal a következménnyel, hogy az érintett vállalkozás érvényesen vitathatja a Bizottság állításait az adott ügy tényállásának eltérő magyarázatát adva. Ez az eset csak akkor áll fenn, ha a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok nem teszik lehetővé a jogsértés fennállásának egyértelmű bizonyítását, anélkül hogy értelmezésre lenne szükség (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-36/05. sz., Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 74. pontját).

- 52 A különböző bizonyítékok bizonyító erejét illetően az egyetlen fontos tényező, amelyet meg kell vizsgálni, a benyújtott bizonyítékok hitelessége (a fenti 50. pontban hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontja).
- 53 Egyébiránt a jogsértés időtartamát szintén a Bizottságnak kell bizonyítania, mivel az említett időtartam az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése szerinti jogsértés fogalmának alkotóeleme. A fenti 40–50. pontban említett elveket e tekintetben alkalmazni kell (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-105/04. P. sz., *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság* ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8725. o.] 95–96. pontját). Ráadásul a jogsértés időtartamának közvetlen bizonyítására alkalmas bizonyítékok hiányában a Bizottságnak legalább olyan bizonyítékokra kell támaszkodnia, amelyek időben kellően közel álló tényekre vonatkoznak, hogy ésszerűen elfogadható legyen, hogy e jogsértés két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (lásd a Törvényszék T-120/04. sz., *Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság* ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 51. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 54 Végül a fenti 35–53. pontban kifejtett ítélkezési gyakorlatot analógia útján az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésére is alkalmazni kell.
- b) Azon értékelések összefoglaló bemutatása, amelyek a Bizottságot arra indították, hogy a megtámadott határozatban szankcionálja a felpereseket az Olaszországban elkövetett jogsértésben való részvételükért
- 55 A Bizottság a megtámadott határozatban három fő megállapítást tett azzal kapcsolatban, hogy a felperesek részt vettek Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó kartellben.
- 56 Először is a felperesek az 1990-es évek elejétől 1995-ig vagy 1996-ig, amint a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmükben elismerték, Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó jogellenes megbeszéléseken a Federceramica szövetség keretében vettek részt, amely e termékek gyártóiból állt. Azonban, mivel e megbeszélésekre azon jogsértés kezdete, azaz 1993. március 15. előtt került sor, amelyet a Bizottság a megtámadott határozatban a felperesek szankcionálása érdekében megállapított, a Bizottság e megbeszéléseket kizárólag annyiban vette figyelembe, amennyiben azok „feltárták bizonyos gyártók ([a felperesek] és a Pozzi Ginori [SpA]) átfogó magatartási sémáját, akik az Euroitalián [egy több termékre kiterjedő szakmai szövetségen] belül végrehajtott versenyellenes magatartásokban is részt vettek” 1993. március 15-től (lásd a megtámadott határozat (409) preambulumbekzdését és az említett határozat 501–505. lábjegyzetét).
- 57 Másodszor a felperesek 1993. március 15-től 2004. október 15-ig, amely dátumokat a Bizottság az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés időtartamát illetően figyelembe vett, részt vettek olyan találkozókön, amelyeken az Euroitalián belül összehangolták a csaptelepekre és a kerámiaárakra vonatkozó áremeléseket. Konkrétan a kerámiaárakat illetően megvitatták a rendszeres áremeléseket, valamint más ártényezőket, úgymint a minimumárakat és a csökkentéseket, ugyanolyan módon és ugyanazon találkozókön, mint a csaptelepek esetében, amint ez különösen az Euroitalia 1993. július 9-én, 1996. március 12-én, 1997. január 31-én, 1999. október 15-én, 2000. január 21-én és 2003. február 14-én tartott találkozóin készített feljegyzésekből kitűnik (lásd a megtámadott határozat (411)–(460) preambulumbekzdését és az említett határozat 506–580. lábjegyzetét, valamint az Euroitalia és a Michelangelo-csoport találkozóinak időpontjára vonatkozó 6. és 7. mellékletét).
- 58 Harmadszor a felperesek 1996. március 12-től 2003. július 25-ig részt vettek a Michelangelo keretében tartott találkozókon, amelyeken az Euroitalia keretében szervezett találkozókhöz hasonlóan megemlítették a kerámiaárak árait, amint ez különösen a 2000. május 12-én és július 20-án tartott

találkozókon készített feljegyzésekből kitűnik (lásd a megtámadott határozat (411)–(460) preambulumbekzdését és az említett határozat 506–580. lábjegyzetét, valamint az Euroitalia és a Michelangelo találkozójának időpontjára vonatkozó 6. és 7. mellékletét).

c) Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés bizonyításakor a Bizottság által figyelembe vett bizonyítékok vizsgálata

- 59 A felperesek úgy érvelnek, hogy – noha, amint a közigazgatási eljárásban elismerték, részt vettek Olaszországban a csaptelepekre vonatkozóan elkövetett jogsértésben – a Bizottság nem következtethetett volna érvényesen az e területen a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértésben való részvételükre az ilyen jogsértés bizonyításához elegendő bizonyítékok hiányában.
- 60 A Bizottság vitatja ezen érvelést, előadva egyrésről, hogy a közigazgatási eljárásban a felperesek részéről való vitatás hiánya kiegészítő bizonyítéknak minősül az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértésben való részvételüket illetően, másrésről pedig, hogy jogilag megkövetelt módon bizonyította az ilyen jogsértésben való részvételüket.
- 61 Először is meg kell vizsgálni, hogy – amint a Bizottság érvel – a felperesek nem vitatták-e a kerámiaárakra vonatkozó jogsértésben való részvételüket, ezt követően pedig meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság elegendő bizonyítékot gyűjtött-e a felperesek említett jogsértésben való részvételének megállapításához.

Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának a felperesek által a közigazgatási eljárásban való vitatásáról

- 62 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az ítélezési gyakorlat szerint, jóllehet a ténybeli vagy jogi körülményeknek valamely vállalkozás által – a Bizottság előtt folyamatban lévő közigazgatási eljárás során – történő kifejezett vagy hallgatóságos elismerése kiegészítő bizonyítéknak minősülhet a bírósági jogorvoslat megalapozottságának megítélése során, nem korlátozhatja magának a Törvényszék előtti keresetindítás jogának gyakorlását, amellyel a természetes vagy jogi személyek az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében rendelkeznek (a Bíróság C-407/08. P. sz., Knauf Gips kontra Bizottság ügyben 2010. július 1-jén hozott ítéletének [EBHT 2010., I-6375. o.] 90. pontja).
- 63 Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság a kifogásközlésben, amelyre érvelésének alátámasztása érdekében kizárólagosan hivatkozik, úgy vélte-e, hogy a felperesek részt vettek Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértésben, majd pedig azt, hogy – amint a Bizottság érvel – a felperesek nem vitatták-e ezen kifogásokat az említett kifogásközlésre adott válaszukban.
- 64 Először is ki kell emelni, hogy a Bizottság a kifogásközlés 256. pontjában megállapította, hogy az olasz piacon 1990-től 2004-ig az áremelésekre vonatkozóan rendszeres információcsere-rendszer állt fenn a fürdőszobai szerelvények és felszerelések gyártói között. A Bizottság hozzáteszi, hogy a szóban forgó vállalkozások „az Euroitalia és a Michelangelo találkozóján [találkoztak], és megvitatták az árakat a Federceramica és az Anima találkozóján is”. Az említett kifogásközlés 257. pontjában a Bizottság kifejti, hogy a kerámiaárakat illetően „az árlisták cseréjére, az áremelésekre és az olasz piacra vonatkozó más információk cseréjére” a Federceramica találkozóján került sor. E tekintetben az említett kifogásközlés 592. lábjegyzetében a felperesek által a bírságuk összegének csökkentése érdekében benyújtott kérelemre hivatkozik. Ezenkívül az említett kifogásközlés 260. pontjában kifejti, hogy a felperesek e kérelemben úgy érveltek, hogy a Federceramica keretében tartott találkozók 1995-ben, illetve 1996-ban véget értek. A Bizottság az említett kifogásközlés 259. és 261–277. pontjában leírja az Euroitalia és a Michelangelo találkozóján megvitattott áremeléseket.

- 65 A fenti 64. pontban szereplő megállapításokból következik, hogy – noha a kifogásközlésből egyértelműen kitűnik, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy Olaszországban 1990-től 2004-ig a fürdőszobai szerelvények és felszerelések ágazatában kartell állt fenn – konkrétan a kerámiaárukra vonatkozó kartell fennállására csak azon versenyellenes megbeszélésekkel kapcsolatban hivatkozott, amelyekre a Federceramicán belül 1990-től 1995-ig, illetve 1996-ig került sor, amint a felperesek erről a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján benyújtott kérelmükben tájékoztatták a Bizottságot.
- 66 Másodszor a felperesek egyrésről a kifogásközlésre adott válaszban foglalt észrevételeik 138. pontjában kifejezetten úgy érvelnek, hogy a Bizottságnak az említett kifogásközlésben foglalt és konkrétan a kerámiaáruk olasz piacán fennálló kartellre vonatkozó állításai a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmükön alapulnak, és hogyha ezen információkat eltávolítanák az ügy irataiból, a Bizottság e tekintetben már nem tudna jogsértést szankcionálni. Megjegyzik továbbá, hogy ezen okból a szóban forgó kartellt illetően bírságmentességben kellene részesíteni őket.
- 67 Másrésről a felperesek a kifogásközlésre adott válaszban foglalt észrevételeik 3.1. pontjában kifejtik, hogy valamennyi, az említett kifogásközlésben foglalt és a kerámiaárukat illető áremelések összehangolására vonatkozó állítás a Federceramica keretében tartott találkozókra vonatkozik, és azon tény ellenére, hogy az említett kifogásközlés az áremeléseknek az Euroitalián belül való rendszeres összehangolására utal, ez utóbbi szövetség nem olyan fórum volt, ahol megbeszéléseket tartottak volna a kerámiaárukról. A felperesek megjegyzik, hogy e szövetségen belül egyedül ők voltak kerámiaáru-gyártók, azonban e szövetségben nem e minőségükben voltak jelen. Kifejtik, hogy megvitattak csaptelepekre vonatkozó információkat, és csak „mellékesen” említették meg azt, hogy „a dolgok” hogyan „alakulnak” a kerámiaáruk ágazatában, anélkül hogy ezen észrevételeknek versenyellenes tárgyuk lett volna.
- 68 A felperesek által a kifogásközlésre adott válaszban megfogalmazott észrevételekből tehát egyértelműen kitűnik, hogy egyrésről a felperesek az Olaszországban a kerámiaáruk ágazatában fennálló kartellben való részvételüket csak azon információcsere vonatkozásában ismerték el, amelyre a Federceramica szövetségen belül 1990-től 1995-ig, illetve 1996-ig került sor, amint erről saját maguk tájékoztatták a Bizottságot a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmükben. Másrésről a felperesek kifejezetten vitatták, hogy az Euroitalián belül a kerámiaárukra vonatkozó kartellben vettek volna részt. Egyébiránt, noha – amint a Bizottság a beadványaiban megjegyzi – nem vitatták a Michelangelo keretében tartott találkozókra való részvételüket, meg kell állapítani, hogy a Bizottság a kifogásközlés 277. pontjában csupán felsorolta a Michelangelo keretében tartott találkozók időpontját, és megemlítette azok résztvevőit, anélkül hogy pontosan megjelölte volna az ott tartott megbeszélések tárgyát, és különösen azt, hogy az említett megbeszélések a kerámiaárukra vonatkoztak-e.
- 69 A fenti 64–68. pontban tett megállapítások fényében meg kell állapítani, hogy a Bizottság állításával ellentétben a felperesek vitatták a kerámiaárukra vonatkozóan az Euroitalia és a Michelangelo keretében 1993. március 15-től 2004. november 9-ig Olaszországban elkövetett jogsértésben való részvételüket. A kifogásközlésre adott válaszban foglalt észrevételeikből ugyanis kitűnik, hogy – noha elismerték, hogy a Federceramicán belül 1990-től 1995-ig, illetve 1996-ig részt vettek a kerámiaárukra vonatkozó jogsértésben – ezzel szemben úgy vélik, hogy legalábbis az Euroitalián belül e területen nem vettek részt semmilyen, a kerámiaárukra vonatkozó jogsértésben.
- 70 Ennélfogva a Bizottság fenti 60. pontban kifejtett érvének, miszerint a Törvényszéknek a fenti 62. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően „kiegészítő bizonyítékként” figyelembe kell vennie azt, hogy a felperesek a közigazgatási eljárás során nem vitatták az Olaszországban a kerámiaárukra vonatkozóan fennálló kartellt, nem lehet helyt adni.

Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának bizonyítása érdekében a megtámadott határozatban figyelembe vett bizonyítékokról

- 71 A felperesek két fő kifogást hoznak fel, amelyek az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának vitatására irányulnak.
- 72 Első kifogásukkal a felperesek úgy érvelnek, hogy az Euroitalia és a Michelangelo keretében tartott megbeszélések nem tették lehetővé kartell fennállásnak megállapítását. Először is a Bizottság elmulasztotta bizonyítani, hogy a felperesek milyen módon torzították a kerámiaárak piacán fennálló versenyt, miközben egyrészt az Euroitalia találkozóinak résztvevői közül egyedül ők gyártották a termékek ezen alcsoportját, másrészt pedig az esetek nagy részében a Michelangelo találkozóinak résztvevői közül is egyedül ők gyártották az említett alcsoportot. Másodszor mindenesetre a Euroitalia és a Michelangelo keretében tartott találkozók a kerámiaárakra vonatkozóan átadott információk nem versenyellenes jellegűek.
- 73 Második kifogásukkal a felperesek előadják, hogy a Bizottság a jogsértés bizonyítása érdekében nem támaszkodhatott volna a Federceramica keretében tartott találkozókra való részvételükre. Először is, mivel a Bizottság a megtámadott határozatban nem szankcionálta formálisan a felpereseket e magatartásért, az ártatlanság vélelme tiltja, hogy a Bizottság a Federceramicában való részvételük alapján megállapítsa, hogy egyébiránt részt vettek a kerámiaárakra vonatkozóan az Euroitalia és a Michelangelo keretében elkövetett jogsértésben is. Másodszor a Bizottság nem támaszkodhatott volna a Federceramica keretében tartott találkozókra való részvételükre annak érdekében, hogy bizonyítsa az Euroitalia és a Michelangelo keretében elkövetett jogsértést, és következésképpen bírságot szabjon ki velük szemben, mivel ezzel megsérti a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó mondatát.
- 74 A Bizottság vitatja ezen érvelést.
- 75 Előzetesen ki kell emelni, hogy – amint a Bizottság megtámadott határozatban foglalt értékeléseinek összefoglaló bemutatásából kitűnik (lásd a fenti 55–58. pontot) – a Bizottság úgy vélte, hogy a felperesek az Euroitalia és a Michelangelo találkozóin, nem pedig a Federceramica találkozóin való részvételük alapján vettek részt Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó jogsértésben. Ezenkívül nem vitatott, hogy egyrészt a felperesek az Euroitalián belül 1993. március 15-től legalább 2001-ig az egyedüli olyan vállalkozást alkották, amely csaptelepeket és kerámiaárakat gyártott, míg az e szövetség találkozóin részt vevő többi nyolc vállalkozás kizárólag csaptelepeket gyártott (lásd a megtámadott határozat 6. mellékletében található táblázatot). Másrészt a Michelangelón belül, amelynek találkozóira 1996. március 12-től 2003. július 25-ig került sor, a felperesek 1998. július 8. és 2001. március 9. között csak hét találkozóon voltak jelen, amelyeken egy másik kerámiaáru-gyártó, nevezetesen a Pozzi Ginori is jelen volt (lásd a megtámadott határozat 7. mellékletében található táblázatot).
- 76 A fenti 75. pontban kifejtett megállapítások fényében először is meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság jogosan állapíthatta-e meg, hogy a felperesek megsértették az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, miközben egyrészt az Euroitalián belül ők voltak az egyedüli kerámiaáru-gyártók, akik 1993. március 15-től legalább 2001-ig (azaz azon időpontig, amikor a Grohét felvásárolta a Sanitec Europe Oy [a továbbiakban: Sanitec], amely a Pozzi Ginori tulajdonosa volt) részt vettek e szövetség valamennyi találkozásán, másrészt pedig a Michelangelón belül ők voltak az egyedüli kerámiaáru-gyártók, amelyek jelen voltak az 1996. március 12-től 1998. július 8-ig és 2001. március 9-től 2003. július 25-ig tartott találkozókra. Ezt követően meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság elegendő bizonyítékot szolgáltatott-e a kerámiaárakra vonatkozó jogsértés fennállására vonatkozóan, tekintettel egyrészt a Michelangelo keretében tartott hét találkozóra, amelyeken a felperesek részt vettek, és amelyekre az 1998. július 8-tól 2001. március 9-ig tartó időszakban került sor, és amelyeken jelen volt egy másik

kerámiaáru-gyártó, azaz a Pozzi Ginori is, másrészt pedig az Euroitalia keretében tartott tizennégy találkozóra tekintettel, amelyeket a 2001. március 9-től 2004. október 15-ig tartó időszakban tartottak, és amelyeken a felperesek részt vettek, és a Sanitechez tartozó Grohe is jelen volt.

– Az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállásának azon találkozókat illetően való bizonyításáról, amelyeken a felperesek alkották az egyedüli, ezen árukat gyártó jelen lévő vállalkozást

- 77 Meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság helyesen állapította-e meg, hogy a felperesek olyan vállalkozások közötti megállapodásban vettek részt, amelynek célja vagy hatása a kerámiaáruk olasz piacán belüli verseny torzítása volt, és pedig az Euroitalia és a Michelangelo keretében azon időszakokban, amikor ők alkották az egyedüli, kerámiaárakat gyártó jelen lévő vállalkozást, mivel az összes többi vállalkozás akkoriban csaptelepeket gyártott.
- 78 A fenti 35–41. pontban kifejtett ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az olyan érzékeny kereskedelmi információk szolgáltatásának, mint a jövőbeli áremelésekre vonatkozó információcsere, abban az esetben, ha ezen információkat egy vagy több versenytárs vállalkozásnak címezik, versenyellenes hatása van, mivel módosítja a szóban forgó vállalkozások önálló piaci magatartását. A versenytársak közötti ilyen magatartások fennállása esetén a Bizottságnak nem kell bizonyítania az érintett piacra gyakorolt versenyellenes hatásait, amennyiben azon jogi és gazdasági környezetre figyelemmel, amelybe illeszkednek, ténylegesen alkalmasak arra, hogy megakadályozzák, korlátozzák vagy torzítsák a belső piacon belüli versenyt (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-8/08. sz., T-Mobile Netherlands és társai ügyben 2009. június 4-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-4529. o.] 31. pontját).
- 79 Nem lehet viszont vélelmezni, hogy egy olyan megállapodás vagy összehangolt magatartás, amelynek keretében a vállalkozások érzékeny kereskedelmi információkat cserélnek, amelyek azonban olyan piacon forgalmazott termékekre vonatkoznak, amelyen e vállalkozások nem versenytársak, az említett piacon versenyellenes célja vagy hatása van. Valamely, két elkülönülő termékpiacon tevékenykedő vállalkozás olyan magatartása ugyanis, amelynek keretében a vállalkozás az egyik piacon jelen lévő versenytársainak a másik piacra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkat közöl, amely piacon az említett versenytársak nincsenek jelen, főszabály szerint nem befolyásolja az ez utóbbi piacon fennálló versenyt.
- 80 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a felperesek által a kifogásközléssel kapcsolatban tett észrevételekre válaszolva a Bizottság a megtámadott határozatban két indokot adott elő az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozóan létrejött kartell fennállásának igazolására, annak ellenére, hogy a felperesek alkották az e szövetségek találkozóin részt vevő egyedüli olyan vállalkozást, amelynek tevékenysége kiterjedt a kerámiaárakra.
- 81 Először is a Bizottság a megtámadott határozat 587. lábjegyzetében elsődlegesen megjegyzi egyrészt, hogy a kerámiaárakra vonatkozóan a felperesek által közölt információk érzékeny kereskedelmi információknak minősülnek, mivel az áremelésekre és egyéb ártényezőkre, úgymint a minimumárakra és a csökkentésekre vonatkoznak. Másrészt a kerámiaárakra vonatkozóan cserélt információk „hasznosak a csaptelepekre vonatkozóan ugyanezen a találkozókon tett megfelelő utalásokhoz, és teljesen megfelelnek azoknak”. Ennélfogva a Bizottság szerint nem kell „különbséget tenni [a csaptelepek és a kerámiaárak között] a vállalkozás által ezen információk közlésekor követett célkitűzést illetően (különösen, ha figyelembe vesszük ezen információk részletességének mértékét és az e találkozók megbeszéléseinek általános összefüggéseit)”. A Bizottság ezen elemzést a megtámadott határozat 1779. lábjegyzetében fejti ki, megjegyezve, hogy a megbeszélések részletes jellege és összefüggései „kétségtelenül a felperesek versenyellenes lépéseit” bizonyítják.
- 82 Meg kell azonban állapítani, hogy a fenti 81. pontban kifejtett indokok egyike sem bizonyítja, hogy a szóban forgó magatartások célja vagy hatása a kerámiaáruk piacán fennálló verseny torzítása lett volna.

- 83 Ugyanis egyrészt a Bizottság nem ad elő semmilyen érvet vagy bizonyítékot, amely lehetővé tenné annak bizonyítását, hogy a jelen ügyben a kerámiaárak piacán fennálló versenyt érinthette azon tény, hogy a felperesek a csaptelepgyártók számára hozzáférhetővé tettek érzékeny kereskedelmi információkat.
- 84 Másrészt azon megállapítás, hogy – függetlenül attól, hogy csaptelepekről vagy kerámiaárakról van szó – hasonlóság van az Euroitalián belül megvalósult információcsere jellegét és módját illetően, szintén nem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a kerámiaárak ára vonatkozó információknak a csaptelepgyártókkal való közlése torzította volna az előbbi piacon belüli versenyt. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem bizonyítja, hogy a csaptelepgyártók olyan információkat közöltek, amelyeket a felpereseknek a kerámiaárak piacán lévő versenytársaitól kaptak volna, és így ez utóbbi piacon vélelmezni lehetett volna vagy megállapították volna a versenyre gyakorolt hatást.
- 85 Másodszor a Bizottság a megtámadott határozat 587. lábjegyzetében, azonban csak mellékesen, úgy véli továbbá, hogy a kerámiaárakra vonatkozó áremeléseknek a felperesek által az Euroitalián belül való közlése „egyáltalán nem [volt] rendkívüli, figyelemmel a vállalkozás által az olasz piac e szegmensében elfoglalt elsődleges helyre (mivel piaci részesedései messze meghaladják legközelebbi versenytársainak piaci részesedéseit), és ahhoz fűződő érdekére, hogy termékeit (mind a kerámiaárakat, mind pedig a csaptelepeket) illetően az árak megállapításával kapcsolatban körültekintő és integrált megközelítést tartson fenn”.
- 86 E tekintetben ki kell emelni, hogy egyrészt azon tény, hogy a felperesek a kerámiaárak piacán jelentős piaci részesedéssel rendelkeztek, nem befolyásolja azt, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem bizonyította, hogy a kerámiaárakra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információknak a csaptelepgyártók számára való hozzáférhetővé tétele érinthette az előbbi piacon fennálló versenyt.
- 87 Másrészt, még ha – amint a Bizottság megállapította – a felpereseknek valóban érdeke fűződött is ahhoz, hogy az általuk forgalmazott kerámiaárak és csaptelepek összességét illetően áraik megállapításával kapcsolatban „körültekintő és integrált megközelítésük” legyen, e megállapítás nem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a kerámiaárak piacán torzult a verseny. Ugyanis, noha a kerámiaárak piacán a felperesek jövőbeli áremelésének az Euroitalián belüli bejelentése lehetővé teszi annak bizonyítását, hogy a fürdőszobai szerelvények és felszerelések gyártóinak érdekük fűződött magatartásuk összehangolásához, a Bizottság nem bizonyította, hogy a felperesek ilyen magatartásának az volt a célja vagy hatása, hogy a kerámiaárak piaca működését illetően a bizonytalanság fokát csökkentsék vagy megszüntessék.
- 88 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a Bizottság mérlegelési hibát követett el, amikor megállapította, hogy a felperesek Olaszországban az Euroitalián és a Michelangelón belül a kerámiaárakra vonatkozó jogsértésben vettek részt azon egész időszak alatt, amikor az egyedüli, ez utóbbi szövetségeken belül jelen lévő kerámiaáru-gyártó vállalkozást alkották.
- 89 A Bizottság által előadott hat érv nem cáfolja a fenti 88. pontban tett megállapítást.
- 90 Először is a Bizottság a beadványaiban megjegyzi, és a tárgyaláson a Törvényszék kérdéseire válaszolva is megjegyezte, hogy azon tény, hogy az Euroitalián belül a felperesek voltak az egyedüli kerámiaáru-gyártók, nem befolyásolja a jogsértésben való részvételük megállapítását, mivel a szóban forgó jogellenes magatartások egységes jogsértés részét képezték. A Bizottság a megtámadott határozat (845) és (846) preambulumbeközlésére utal, amely szerint a termékek három alcsoportja „kiegészíti egymást”, amit a felperesek a beadványaikban nem vitattak. Hangsúlyozza továbbá, hogy valamennyi gyártónak érdeke fűződött ahhoz, hogy az áremelések területén közös frontot alkossanak.

- 91 E tekintetben először is meg kell állapítani, hogy kétségtelenül igaz, hogy a felperesek azáltal, hogy Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkat tettek hozzáférhetővé a csaptelepgyártók számára, olyan magatartást tanúsítottak, amely a Bizottság által előadott és a fenti 87. pontban kifejtett okokból alkalmas volt arra, hogy megerősítse a csaptelepek piacán fennálló kartellt. Ugyanakkor e magatartás azonban nem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a kerámiaárak piacán fennálló feltételeket mindez módosíthatta.
- 92 Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság által a tárgyaláson a Törvényszék kérdéseire válaszolva felhozott érvekkel ellentétben, amelyek szerint a Bizottságnak nem kellett bizonyítania minden egyes szövetségi találkozóból eredő versenytorzítást, mivel a kerámiaárak az egységes jogsértés által lefedett termékek alcsoportjainak részét képezték, e minősítés nem mentesítette a Bizottságot az alól, hogy az említett jogsértés által érintett termékek három alcsoportjának mindegyikével kapcsolatban bizonyítsa versenytorzítás fennállását. Ugyanis, noha fennáll egységes jogsértés olyan megállapodások vagy összehangolt magatartások esetén, amelyek – noha különböző árukra, szolgáltatásokra vagy területekre vonatkoznak – a vállalkozások által egységes versenyellenes cél megvalósítása érdekében tudatosan végrehajtott általános terv keretébe illeszkednek (lásd ebben az értelemben a fenti 49. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 258. és 260. pontját, valamint a Törvényszék T-54/03. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2008. július 8-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 482. pontját), az ilyen jogsértés megállapítása nem szünteti meg az említett egységes jogsértés által érintett minden egyes termékpiacot érintő versenytorzítás fennállására vonatkozó előzetes feltételt.
- 93 Másodszor el kell utasítani a Bizottság azon érvét, miszerint a Németországban fennálló kartellre vonatkozó bizonyítékokból kitűnik, hogy Olaszországban a csaptelepgyártók „figyelembe vették a kerámiaárakra vonatkozó jogsértést”, és hogy a Michelangelo keretében tartott találkozókon számos olyan gyártó gyűlt össze, amelyek a kerámiaárak piacán nem tevékenykedtek. Egyrésről ugyanis a Bizottság ezen érve nem cáfolni, hanem megerősíteni látszik a fenti 87. pontban foglalt megállapítást, miszerint a felperesek abban álló magatartása, hogy a kerámiaárakra vonatkozó áremeléseket bejelentették a csaptelepgyártóknak, valójában a csaptelepekre vonatkozó kartell megfelelő működéséhez járult hozzá. Másrésről mindenesetre ezen érv nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a kerámiaárak piacán versenytorzítás állt fenn.
- 94 Harmadszor a Bizottság azon érve, miszerint a felperesek elmulasztottak magyarázatot adni arra, hogy mely hihető, a kartell fennállásán kívüli okokból szolgáltatottak a kerámiaárakra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkat az Euroitalián belül, ha az említett információk hozzáférhetővé tételéhez nem fűződött érdek, illetve annak nem volt jelentősége, hatástalan. Egyrésről a Bizottság ezen érve a szóban forgó magatartások említett piacot érintő versenyellenes céljának vagy hatásának megállapítását lehetővé tevő objektív elemek hiányában nem bizonyítja a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállását. Másrésről a fenti 47. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottságnak kell bizonyítania, hogy az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés feltételei teljesülnek, amit a jelen ügyben elmulasztott bizonyítani.
- 95 Negyedszer mint hatástalant el kell utasítani a Bizottság azon érvét, miszerint – amint a megtámadott határozat (410) preambulumbekkezdéséből és 504. lábjegyzetéből kitűnik, amely a Federceramica 386/93 PGM/ed elnevezésű találkozójáról készült beszámolóra utal – a felperesek e szövetségen belül 1993. július 5-én megvitatták a kerámiaárakra vonatkozó áremeléseket, majd megemlézték ezen áremeléseket az Euroitalia keretében tartott találkozón, amelyre néhány nappal később került sor. Először is meg kell állapítani, hogy – noha a felperesek a Federceramica keretében megvitatták az árakat versenytársaikkal néhány nappal az Euroitalia találkozója megelőzően – ez annak megállapítását teszi lehetővé, hogy a Federceramicán belül a kerámiaárakra vonatkozó kartell állt fenn, annak megállapítását azonban nem, hogy az Euroitalián belül jogellenes megbeszéléseket folytattak. Ezt követően mindenesetre – amint a Bizottság a megtámadott határozat (409) preambulumbekkezdésében megállapította – a Federceramicával kapcsolatos jogellenes magatartásokra vonatkozó bizonyítékok „megelőzik a [megtámadott] határozatban érintett időszakot (1993–2004)”. Ennélfogva, noha – amint

a Bizottság is megjegyzi az említett preambulumbekzdésben – e bizonyítékok az 1990-től 1993-ig tartó időszakot illetően „feltárták bizonyos gyártók átfogó magatartási sémáját”, nem teszik lehetővé annak bizonyítását, hogy jogsértés valósult volna meg az Euroitalia keretében tartott későbbi találkozó során, amelyeken a felperesek alkották az egyedüli kerámiaáru-gyártó vállalkozást.

- 96 Ennélfogva a Bizottság nem hivatkozhat érvényesen a Federceramica keretében tartott jogellenes megbeszélések fennállására azon értékelésének alátámasztása érdekében, amely az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának megállapítására irányul.
- 97 E tekintetben ki kell emelni, hogy a Törvényszék T-240/07. sz., Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ügyben 2011. június 16-án hozott ítélete (EBHT 2011., II-3355. o.), T-39/06. sz., Transcat kontra Bizottság ügyben 2011. október 5-én hozott ítélete (EBHT 2011., II-6831. o.), valamint T-458/09. és T-171/10. sz., Slovak Telekom kontra Bizottság egyesített ügyekben 2012. március 22-én hozott ítélete, amelyekre a Bizottság a tárgyaláson hivatkozott, nem tehetik érvénytelenné az előző pontban tett megállapítást. A Törvényszék ugyanis ezen ítéletek egyikében sem állapította meg, hogy a Bizottság valamely adott időszakban egy konkrét szövetség keretében elkövetett jogsértés fennállásának bizonyítását helyettesítheti olyan versenyellenes magatartások bizonyításával, amelyek egy korábbi időszakban zajlottak le egy másik szakmai szövetség keretében, amely időszakot a Bizottság ráadásul kifejezetten kizárta a jogsértés fennállásának megállapításából.
- 98 Ötödször a Bizottság előadja, hogy nem volt köteles bizonyítani, hogy a versenytársak között jogellenes megbeszélésekre került sor. E tekintetben ugyanis úgy érvel, hogy a Törvényszék a T-456/05. és T-457/05. sz., Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben 2010. április 28-án hozott ítéletének (EBHT 2010., II-1443. o.) 53. pontjában megállapította, hogy egységes jogsértés esetén a vállalkozás érintett piacon folytatott tevékenységének hiánya önmagában nem elegendő ahhoz, hogy mentesüljön a felelősség alól.
- 99 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a fenti 98. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 53. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy valamely vállalkozás megsértheti az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében előírt tilalmat, ha a más vállalkozásokkal egyeztetett magatartásának célja a belső piacon belül meghatározott releváns piacon a verseny korlátozása, anélkül hogy mindez szükségképpen azt feltételezné, hogy ő maga az említett releváns piacon tevékenykedik. Ennélfogva a Törvényszék által ezen ítéletben kifejtett elvből kitűnik, hogy a jelen ügyben a Bizottság helyesen állapíthatta volna meg, hogy a felperesek abban álló magatartása, hogy jövőbeli áremeléseiket bejelentették a csaptelepgyártóknak, megkönnyítette a csaptelepek piacán fennálló kartell működését, még akkor is, ha a felperesek e piacon nem tevékenykedtek. Az említett elv viszont egyáltalán nem változtat a fenti 82. pontban tett megállapításon, miszerint a Bizottság nem bizonyította, hogy a felperesek gyakorlatának – hogy bejelentették az árakat olyan vállalkozásoknak, amelyek nem voltak a versenytársaik a kerámiaárak piacán – célja vagy hatása az említett piacon fennálló verseny torzítása volt.
- 100 Hatodszor a Bizottság megjegyzi, hogy a felperesek a kerámiaárakra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információk hozzáférhetővé tételével megnyugtatták a csaptelepgyártókat, amikor bejelentették nekik, hogy Olaszországban a kerámiaárak ára is emelkedni fog. E tekintetben a Bizottság úgy érvel, hogy a Törvényszék T-377/06. sz., Comap kontra Bizottság ügyben 2011. március 24-én hozott ítéletének (EBHT 2011., II-1115. o.) 70. pontja szerint az érzékeny kereskedelmi információk cseréjének nem kell kölcsönösnek lennie ahhoz, hogy sértse az önálló piaci magatartás elvét.
- 101 Elegendő megállapítani, hogy azon tény, hogy a Bizottságnak a kartell megállapításához nem kell bizonyítania érzékeny kereskedelmi információk két versenytárs vállalkozás között megvalósuló cseréjének kölcsönösségét, nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a nem versenytársak közötti ilyen információcsere a kerámiaárak piacán a verseny torzításával jár.

- 102 A fenti megfontolások összessége fényében meg kell állapítani, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó kartell állt fenn az Euroitalia keretében az 1993. március 15-től 2001-ig tartó egész időszak alatt, a Michelangelo keretében pedig az 1998. július 8. és 2001. március 9. közötti időszakon kívüli időszak alatt.
- 103 A felperesek kifogását e tekintetben tehát el kell fogadni.
- Az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállásának azon találkozókra való bizonyításáról, amelyeken a felperesek az említett áruk más gyártóival együtt voltak jelen
- 104 A felperesek először is úgy érvelnek, hogy ők alkották az egyedüli kerámiaáru-gyártót, amely egyrészt az Euroitalia valamennyi találkozóján, másrészt pedig a Michelangelo találkozóinak többségén jelen volt. Ezt követően válaszbeadványukban a Bizottság érveire válaszolva előadják, hogy a megtámadott határozat nem utal arra, hogy az Euroitalia találkozóin más kerámiaáru-gyártók is részt vettek volna. Végül hangsúlyozzák, hogy csak 2000 márciusától 2001 márciusáig vett részt egy másik kerámiaáru-gyártó, nevezetesen a Pozzi Ginori, velük együtt a Michelangelo találkozóin.
- 105 A Bizottság vitatja ezen érvelést. Egyrészt a felperesek az Euroitalián belül nem alkották az egyedüli kerámiaáru-gyártót. Amint ugyanis a Bizottság IV/M.2397 – BC Funds/Sanitec ügyben hozott határozatából (HL 2001. C 207., 9. o.) kitűnik, a csaptelepeket gyártó Grohét 2001-ben felvásárolta a Sanitec, amely a kerámiaárakat gyártó Pozzi Ginori tulajdonosa is volt. E körülmények között a Grohe a Sanitec részét képezte, amely a versenyjog értelmében vett vállalkozásnak minősült, és mind kerámiaárakat, mind pedig csaptelepeket gyártott, és az Euroitalia tagja volt. Másrészt a Michelangelón belül a Pozzi Ginori, amely szintén a Sanitechez tartozott, 1998. július 8. és 2001. március 9. között a felperesek jelenlétében részt vett találkozókon.
- 106 A jelen ügyben meg kell vizsgálni, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította-e a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállását, figyelemmel elsősorban az Euroitalián belül a Grohéra, másodsorban pedig a Michelangelón belül a Pozzi Ginorira.
- 107 Elsősorban, azon kérdés vizsgálata előtt, hogy – amint a felperesek állítják – a Bizottság nem bizonyította-e jogilag megkövetelt módon az Euroitalián belül a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállását, meg kell vizsgálni – amint a felperesek a Bizottság érveire válaszolva is előadták –, hogy a Bizottság eleget tett-e az e tekintetben az EUMSZ 293. cikkben előírt indokolási kötelezettségének. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely határozat indokolásának magában a határozatban kell szerepelnie, és a Bizottság által később előadott magyarázatok – kivételes körülményektől eltekintve – nem vehetők figyelembe (a Törvényszék T-61/89. sz., Dansk Pelsdyravlerforening kontra Bizottság ügyben 1992. július 2-án hozott ítéletének [EBHT 1992., II-1931. o.] 131. pontja, T-295/94. sz., Buchmann kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-813. o.] 171. pontja, valamint T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 95. pontja). Ebből következik, hogy a határozatnak önmagában elegendőnek kell lennie, és indokolása nem következhet a határozatot követően akkor előadott írásbeli vagy szóbeli magyarázatokból, amikor a kérdéses határozat már uniós bíróság előtt kereset tárgyát képezi (lásd a Törvényszék T-349/03. sz., Corsica Ferries France kontra Bizottság ügyben 2005. június 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2197. o.] 287. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 108 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy – amint a felperesek érvelnek – a Bizottság sem a kifogásközlésben, sem pedig a megtámadott határozatban nem állapította meg, hogy egyrészt a Grohe a Saniteckel együtt a versenyjog értelmében vett egységes vállalkozás részét képezte, másrészt pedig, hogy a felperesek által az Euroitalián belül a kerámiaárakra vonatkozóan közölt érzékeny kereskedelmi információkat nem csupán a csaptelepgyártóknak, hanem legalább egy másik

kerámiaáru-gyártónak is szánták. A Bizottság által a megtámadott határozatban előadott, és a fenti 81. és 85. pontban kifejtett két indok ugyanis nincs összefüggésben azon ténnyel, hogy az Euroitalia legalább egy másik résztvevője is azon vállalatcsoporthoz tartozott, amely a kerámiaáruk piacán a felperesek versenytársa volt.

- 109 Ennélfogva a Bizottság nem helyettesítheti érvényesen a megtámadott határozatban adott indokolást a beadványaiban előadott eltérő indokolással azon megállapításának alátámasztása érdekében, miszerint a felperesek az Euroitalián belül részt vettek a kerámiaárukra vonatkozó jogsértésben.
- 110 E tekintetben a Bizottság előadja, hogy a Bíróság 48/69. sz., Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítélete (EBHT 1972., 619. o.) 145. pontjának megfelelően hivatkozhat a Sanitec és a Grohe között fennálló kapcsolatokra a felperesek által a Törvényszék előtt a kerámiaárukra vonatkozó jogsértés fennállásának vitatása keretében előadott érvek megcáfolása érdekében. Meg kell azonban állapítani, hogy ezen érv nem megalapozott. Az említett ítélet 145. pontjában ugyanis a Bíróság megállapította, hogy a Bizottság nem köteles kifejteni határozataiban minden olyan érvet, amelyre később hivatkozhatna a jogi aktusaival szemben felhozott, jogellenességre alapított jogalapok vitatása érdekében. Azon tény azonban, hogy a Bizottság nem vághat elébe határozataiban minden olyan érvnek, amelyre valamely vállalkozás vele szemben hivatkozhatna, nem jelenti azt, hogy a fenti 107. pontban kifejtett ítélkezési gyakorlatot megsértve a megtámadott határozatban hivatkozott indokokat új, a Törvényszék előtti eljárásban készített beadványaiban szereplő indokokkal helyettesítheti.
- 111 Egyébiránt a fenti 110. pontban kifejtettel megegyező okból a Bizottság nem hivatkozhat eredményesen először a Törvényszék előtti eljárás szakaszában arra, hogy a felperesek és a Grohe között jogellenes kétoldalú kapcsolatok álltak fenn, azon állításának alátámasztására, miszerint a versenytársak között jogellenes megbeszélésekre került sor.
- 112 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatot az indokolási kötelezettség megsértésével hozták meg. Az indokolás ugyanis, ahogyan a megtámadott határozatban szerepel, nem tette lehetővé a felperesek számára azon indokok megismerését, amelyek alapján a Bizottság megállapította, hogy az Euroitalián belül a kerámiaáruk olasz területen való értékesítéseit érintő megbeszélések torzították a versenyt ezen a piacon. A felperesek e tekintetben nem tudtak eredményesen élni jogaikkal. E körülmények között nem szükséges a felperesek azon kifogásáról határozni, amely szerint a Bizottság ezzel összefüggésben nem bizonyított jogilag megkövetelt módon versenyellenes magatartásokat.
- 113 Másodsorban a Michelangelo találkozóit illetően ki kell emelni, hogy nem vitatott, hogy egyrésről a Pozzi Ginori volt a felpereseken kívül az egyedüli kerámiaáru-gyártó, amely e szövetségben részt vett, másrésről pedig – amint a megtámadott határozat 7. mellékletéből kitűnik – a felperesek csak hét olyan találkozóon vettek részt, amelyen jelen volt a Pozzi Ginori is, 1998. július 8-án, 1999. május 14-én, 2000. március 16-án, május 12-én, július 20-án és október 26-án, valamint 2001. március 9-én. Ennélfogva a Bizottság a Michelangelo keretében tartott találkozókkal kapcsolatban érzékeny kereskedelmi információk cseréjét csak azon időszakot illetően állapíthatta volna meg, amikor e két vállalkozás az említett találkozókon részt vett. Ki kell ugyanis emelni, hogy a Bizottság nem állapította meg a megtámadott határozatban, és a beadványaiban sem állította, hogy a szóban forgó információcserére a Michelangelo keretében tartott találkozókon kívül került volna sor, különösen pedig, hogy a felperesek a Michelangelo keretében tartott találkozókon kívül közvetlenül közölték volna az említett információkat a Pozzi Ginorival.
- 114 E körülmények között meg kell vizsgálni, hogy csupán az 1998. július 8-án, 1999. május 14-én, 2000. március 16-án, május 12-én, július 20-án és október 26-án, valamint 2001. március 9-én tartott találkozókat illetően a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékok elegendők-e a jogsértés fennállásának és a felperesek említett jogsértésben való részvételének bizonyításához.

- 115 Először is rá kell mutatni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban csak a 2000. március 16-i és május 12-i két találkozót (lásd a megtámadott határozat (439) preambulumbekzdését), valamint a 2000. július 20-i találkozót (lásd az említett határozat (441) preambulumbekzdését) illetően hivatkozott kifejezetten arra, hogy a felperesek a kerámiaárukat érintő érzékeny kereskedelmi információkat tettek hozzáférhetővé. Nem említ viszont semmilyen, kifejezetten a kerámiaárukra vonatkozó jogellenes megbeszélést a többi négy, az 1998. július 8-i (lásd a megtámadott határozat (430) preambulumbekzdését), az 1999. május 14-i (lásd a megtámadott határozat (435) preambulumbekzdését), a 2000. október 26-i (lásd az említett határozat (442) preambulumbekzdését) és a 2001. március 9-i (lásd a megtámadott határozat (445) preambulumbekzdését) találkozót illetően.
- 116 Másodszor először is az 1998. július 8-i és 1999. május 14-i két találkozót illetően meg kell állapítani, hogy a Bizottság sem a megtámadott határozat (430) és (435) preambulumbekzdésében, sem beadványaiban nem hivatkozik arra, hogy a felperesek e két találkozón bejelentették volna a kerámiaárukra vonatkozó jövőbeli áremeléseiket. Ezzel szemben a megtámadott határozat 533. és 538. lábjegyzetében említett, a fent említett két találkozóra vonatkozó dokumentumokból kitűnik, amely dokumentumokat a Bizottság a hozzá intézett pervezető intézkedésekre válaszolva nyújtott be a Törvényszékhez, hogy az említett találkozókön kizárólag a kerámiaárukat nem gyártó Hansa Metallwerke által megfogalmazott jövőbeli áremeléseket vitatták meg.
- 117 Ráadásul a 2000. március 16-i találkozót illetően meg kell állapítani, hogy – azzal ellentétben, amit a Bizottság a megtámadott határozat (439) preambulumbekzdésében állítani látszik – nem tűnik ki a Grohe által e találkozóról készített beszámolóból, hogy a felperesek a kerámiaárukra vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek volna. Csak az kerül megemlítésre ugyanis, hogy a felperesek értékesítései 12%-ot emelkedtek, anélkül hogy kifejtésre került volna, hogy az emelkedésre vonatkozó e százalékszám a csaptelepeket, a kerámiaárukat vagy mindkettőt érinti-e. A találkozókról készült összes többi olyan beszámoló fényében azonban, amely kifejezetten utal arra, hogy a megosztott információk nem a csaptelepekre, hanem a kerámiaárukra vonatkoztak, összehasonlításuképpen ki kell emelni, hogy a 2000. március 16-i találkozókról készült beszámoló nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a megbeszélések a kerámiaárukra vonatkoztak.
- 118 Ezt követően a 2000. május 12-i, július 20-i és október 26-i három találkozót illetően meg kell állapítani – ahogyan a Bizottság a megtámadott határozat (439)–(442) és (445) preambulumbekzdésében megjegyezte –, hogy a Grohe által készített beszámolókból kitűnik, hogy a felperesek e három találkozón kifejezetten a kerámiaárukat érintő érzékeny kereskedelmi információkat közöltek.
- 119 Az előző pontban említett beszámolókból ugyanis kitűnik, hogy a felperesek a 2000. március 16-i találkozón a kerámiaáruk piacán való 3%-os áremelésről tájékoztatták a Michelangelo találkozóin résztvevőket, köztük versenytársukat, a Pozzi Ginorit is. Az áremelés e bejelentését megerősítették a 2000. július 20-i találkozón, ahol megismételték, hogy az említett emelésre szeptember 1-jén, de legkésőbb az év vége előtt sor kerül. Ráadásul az ez utóbbi találkozóra vonatkozó beszámolóból kitűnik, hogy a Pozzi Ginori bejelentette, hogy a cersaie-i vásáron közzéteszi a kerámiaárukra vonatkozó katalógusárainak 4 vagy 5%-os emelését, és az 2001. január 1-jétől lesz alkalmazandó. Végül a 2000. október 26-i találkozót illetően a Grohe beszámolója megerősíti, hogy a felperesek tájékoztatták a többi résztvevőt, köztük a Pozzi Ginorit is, hogy a kerámiaáruk árait 3%-kal emelik. E tekintetben azon tény, hogy az említett dokumentumokból nem tűnik ki világosan, hogy az említett emelést már végrehajtották-e, vagy arra csak 2001. január 1-jén került sor, nem befolyásolja azon megállapítást, hogy a szóban forgó emelés jövőbeli áremeléseket érintett.
- 120 Végül a 2001. március 9-i találkozót illetően a Grohe beszámolójából kitűnik, hogy – amint a Bizottság a tárgyaláson a Törvényszék kérdéseire válaszolva megjegyezte – az e találkozón jelen lévő vállalkozások nem az áraik, hanem az értékesítéseik 2001 februárjában való százalékos növekedésére vonatkozó információkat cseréltek. Márpedig a Bizottság a megtámadott határozatban nem állapította

meg, hogy az ilyen információcsere az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésnek minősül. Amint ugyanis a megtámadott határozat (492) preambulumbekkezdéséből kitűnik, a Bizottság csak az áremelések összehangolásának fennállása miatt állapított meg jogsértést Olaszországban.

- 121 A fenti megállapítások fényében meg kell állapítani, hogy a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy a 2000. május 12-i, július 20-i és október 26-i három találkozón lezajlott információcsere, amely találkozókon a felperesek 3%-os, a Pozzi Ginori pedig 4,5%-os jövőbeli áremelést jelentett be, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenyellenes magatartásnak minősül, amint ezt a Bizottság a megtámadott határozat (492) preambulumbekkezdésében helyesen állapította meg. A Bizottság ellenben mérlegelési hibát követett el, amikor megállapította, hogy a Michelangelo keretében tartott többi találkozón folytatott megbeszélések, amelyeken a felperesek a Pozzi Ginorival együtt jelen voltak, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésnek minősülnek.
- 122 A felperesek által egyébiránt annak bizonyítása érdekében felhozott érveket, hogy a fenti 118. pontban említett három találkozó nem tette lehetővé a kerámiaárakra vonatkozó jogsértés fennállásának megállapítását mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 123 Először is a Grohe 2000. május 12-i találkozóra vonatkozó beszámolóinak a felperesek általi értelmezése, amely szerint a kerámiaárak árának 3%-os emelése múltbeli emelésre vonatkozik, amelyről 1999 novemberében döntöttek, és amely tehát a versenyjog szempontjából nem releváns, nem meggyőző. Amint ugyanis a következő, 2000. július 20-i és október 26-i találkozókról készült beszámolókból kitűnik, ezen emelés a kerámiaárak 2000. szeptember 1-jétől, illetve 2001. január 1-jétől való jövőbeli értékesítéseire vonatkozott. Ezen, a jövőbeli áremelésekre vonatkozó információk tehát befolyásolták a versenytársak magatartását, és torzították a versenyt.
- 124 Ezt követően a felperesek azon érve, miszerint a 2000. július 20-i és október 26-i találkozók beszámolóiból nem tűnik ki, hogy a résztvevők között megbeszélésekre került volna sor azt követően, hogy a felperesek tájékoztatták őket jövőbeli áremeléseikről, nem befolyásolja azon megállapítást, hogy önmagában ezen érzékeny kereskedelmi információk közlése versenyellenes magatartásnak minősül. Amint ugyanis a fenti 39. és 40. pontban hivatkozott ítélezési gyakorlatból kitűnik, önmagában az érzékeny kereskedelmi információk versenytársak számára való hozzáférhetővé tétele tiltott magatartásnak minősül, mivel megszünteti a versenytárs jövőbeli magatartását érintő bizonytalanságot, és így közvetlenül vagy közvetetten befolyásolja az információk címzettjének stratégiáját. Ezen oknál fogva a felperesek állításával ellentétben nem volt szükséges az sem, hogy a Bizottság a piac sajátos körülményeire tekintettel bizonyítsa ezen információcserenek a felperesek és a Pozzi Ginori árpolitikájára való esetleges hatását.
- 125 A fentiek fényében meg kell tehát állapítani, hogy a Bizottság csak a Michelangelo keretében tartott 2000. május 12-i, július 20-i és október 26-i találkozókra tekintettel állapíthatta volna meg érvényesen azt, hogy Olaszország területén a kerámiaárakat érintő kartell állt fenn.
- 126 E kartell pontos időtartamának megállapítása érdekében ki kell emelni, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság egyrészt az említett határozat (1140) preambulumbekkezdésében az egyes területeken az egyes árakra vonatkozó minden egyes kartell kezdetének időpontját illetően megállapította, hogy azon első találkozót kell figyelembe venni, amelyre vonatkozóan megdönthetetlen bizonyítékok állnak fenn a jövőbeli áremelésekkel kapcsolatos megbeszéléseket és a szóban forgó vállalkozás e megbeszéléseken való részvételét illetően. Másrészt az említett határozat (1170) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Bizottság a szóban forgó egyes területeken elkövetett jogsértések szinte mindegyike esetében végső időpontként rendszerint azon időpontot vette figyelembe, amely napon megkezdte a bejelentés nélküli helyszíni vizsgálatait, ugyanezen határozat (1172) preambulumbekkezdéséből azonban kitűnik, hogy a Bizottság a Pozzi Ginorit illetően úgy vélte, hogy e vállalkozás Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó jogsértésben való részvételének azon a napon vetett véget, amikor utoljára vett részt a Michelangelo keretében tartott találkozón.

- 127 Ennélfogva a Pozzi Ginorival való egyenlő bánásmóddal kapcsolatos okokból meg kell állapítani, hogy a felperesek Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozó kartellben tizenegy hónapon keresztül vettek részt, azaz 2000. május 12-től, azaz azon első találkozó időpontjától, amelyre vonatkozóan a Bizottság bizonyítékokkal rendelkezik a Michelangelón belüli jogsértésben való részvételükkel kapcsolatban, 2001. március 9-ig, azaz azon utolsó találkozó időpontjáig, amelyen a felperesek a Michelangelón belül részt vettek. E tekintetben ugyanis meg kell állapítani, hogy a 2000. október 26-i találkozó versenyellenes hatásai legalábbis a 2001. március 9-i találkozóig meghosszabbodtak.
- 128 Részben tehát el kell fogadni az első jogalapot annyiban, amennyiben a Bizottság megállapította, hogy a felperesek Olaszországban az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozó kartellben 1993. március 15-től 2004. november 9-ig vettek részt. A Bizottság ugyanis csak 2000. május 12-től 2001. március 9-ig, a Michelangelo keretében bizonyította jogilag megkövetelt módon az e jogsértésben való részvételüket. Az első jogalapot egyebekben el kell utasítani.
- 129 E körülmények között, mivel a Bizottság mérlegelési hibát követett el azon jogsértés időtartamát illetően, amelyben a felperesek részt vettek, egyrészt részben hatályon kívül kell helyezni a megtámadott határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3. és 4. pontját.
- 130 Másrészt a Törvényszék azt, hogy e jogellenesség esetlegesen milyen következményekkel jár a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének kiszámítását illetően, korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva a lenti 186–193. pontban vizsgálja meg.

2. Az arra alapított második jogalapról, hogy a bírság összegének kiszámításakor nem vették figyelembe azon tényt, hogy a felperesek a Belgiumban és Franciaországban elkövetett jogsértést illetően részleges bírságmentességben részesültek

- 131 A felperesek úgy érvelnek, hogy a Bizottság a velük szemben kiszabott bírság teljes összegének kiszámítása keretében elmulasztotta figyelembe venni azon tényt, hogy a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó bekezdése alapján részleges bírságmentességben részesítette őket azon jogsértésekkel kapcsolatban, amelyekben Belgiumban és Franciaországban vettek részt. Úgy vélik tehát, hogy e részleges bírságmentességet a bírságösszeg kiszámításának végső szakaszában kellett volna alkalmazni, azaz azt követően, hogy a Bizottság 30%-kal csökkentette a bírságot, nem pedig azt megelőzően, hogy a Bizottság az üzleti forgalom 10%-ára vonatkozó felső határt alkalmazta.
- 132 A Bizottság vitatja a felperes érvelését.
- 133 Az engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó bekezdése értelmében, ha egy vállalkozás a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozóan szolgáltat bizonyítékot, amely közvetlenül összefügg a feltételezett kartell jelentőségével vagy időtartamával, a Bizottság ezeket a tényezőket nem veszi figyelembe a bizonyítékot szolgáltató vállalkozásra kiszabott bírság összegének megállapításakor.
- 134 Márpedig a 2002. évi engedékenységi közlemény valamely rendelkezésének céljára vonatkozó értelmezésnek meg kell felelnie e közlemény sajátos logikájának. Ebből a szempontból az említett közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan vállalkozást kíván jutalmazni, amely ugyan a szóban forgó kartell tekintetében nem elsőként nyújtotta be a mentesség iránti kérelmet, de elsőként szolgáltatott bizonyítékokat a Bizottságnak olyan, a Bizottság által nem ismert tényekre vonatkozóan, amelyek közvetlenül összefüggnek a kartell jelentőségével vagy időtartamával. Másként fogalmazva, ha az adott vállalkozás által szolgáltatott bizonyítékok olyan tényekre vonatkoznak, amelyek lehetővé teszik a Bizottság számára, hogy módosítsa addigi értékelését a kartell jelentőségét vagy időtartamát illetően, a Bizottság az ilyen bizonyítékot szolgáltató vállalkozást

azzal jutalmazza, hogy mentességben részesíti azon tények értékelése tekintetében, amelyek igazolására e bizonyítékok alkalmasak (a fenti 97. pontban hivatkozott Transcatat kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 381. pontja).

- 135 A 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó bekezdése alapján nyújtott részleges bírságmentesség arra kívánja ösztönözni a vállalkozásokat, hogy adjanak át a Bizottságnak minden, a jogsértésre vonatkozóan a birtokukban lévő információt és bizonyítékot, anélkül hogy ez a velük szemben kiszabható bírság összegének növeléséhez vezetne. E tekintetben ugyanis megjegyezhető, hogy amennyiben nem adnának részleges bírságmentességet, a 2002. évi engedékenységi közlemény keretében a Bizottsággal együttműködő vállalkozások arra lehetnének ösztönözve, hogy ne adjanak át minden, a jogsértés időtartamára és földrajzi terjedelmére vonatkozóan a birtokukban lévő információt és bizonyítékot.
- 136 E körülmények között a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának utolsó bekezdése alapján nyújtott részleges bírságmentességnek arra kell vezetnie a Bizottságot, hogy már a bírság alapösszegének kiszámítása szakaszában ne vegye figyelembe az olyan jogsértő magatartás tárgyát képező áruk és szolgáltatások értékesítésével elért forgalmat, amely vonatkozásában a Bizottság részleges bírságmentességet nyújtott.
- 137 A jelen ügyben nem vitatott, hogy – amint a Bizottság a megtámadott határozat (1313) és (1315) preambulumbekkezdésében kiemelte – a felperesek jogosultak voltak a részleges bírságmentességre azon jogsértésekkel kapcsolatban, amelyekben Belgiumban és Franciaországban részt vettek.
- 138 Az előző pontban tett megállapítás ellenére azonban meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat E. táblázatából kitűnik, hogy a Bizottság a felperesekkel szemben kiszabandó bírság alapösszegének kiszámításakor figyelembe vette az azon jogsértésekkel összefüggő összegeket, amelyekben a felperesek Franciaországban és Belgiumban részt vettek.
- 139 Ennélfogva a Bizottság mérlegelési hibákat követett el, amikor a bírság alapösszegének kiszámítása keretében figyelembe vette egyrészt a Franciaországban a csaptelepekre vonatkozóan elkövetett jogsértéssel összefüggő bírságnak megfelelő 3 490 000 eurós összeget, másrészt pedig a Belgiumban és Franciaországban a kerámiaárukkal kapcsolatban elkövetett jogsértéseknek megfelelő 1 980 000 eurós, illetve 3 060 000 eurós összeget.
- 140 E körülmények között el kell fogadni a felperesek által felhozott második jogalapot annyiban, amennyiben a Bizottság a bírság alapösszegének kiszámításakor tévesen vette figyelembe az előző pontban említett összegeket. Mivel e jogellenesség csak a bírság összegének a kiszámítását érinti, a jogsértés fennállásának a Bizottság által a megtámadott határozatban való megállapítását azonban nem, a Törvényszék a lenti 192. pontban korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva közvetlenül megvizsgálja e jogellenesség következményeit. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az uniós bíróság az említett jogkört megsemmisítés hiányában is gyakorolhatja (lásd a fenti 48. pontban hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítélet 692. pontját; lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítéletének [EBHT 2007., I-1331. o.] 61. pontját).

3. Az arra alapított harmadik jogalapról, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a felperesek nem első, hanem csak második vállalkozásként szolgáltattak a 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontja értelmében vett jelentős hozzáadott értékkel bíró bizonyítékokat

- 141 A felperesek lényegében úgy érvelnek, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a Grohe a 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontja értelmében vett jelentős hozzáadott értékkel bíró információkat szolgáltatott még azt megelőzően, hogy a felperesek e feltételnek eleget tettek volna.

Ezen okból a felperesek úgy vélik, hogy esetükben a kiszabott bírság teljes összegét nem 30%-kal, hanem 50%-kal kellett volna csökkenteni. E tekintetben két fő kifogást hoznak fel. Először is a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg jogilag megkövetelt módon azon kérdést, hogy melyik vállalkozás, azaz ők vagy a Grohe teljesítette elsőként a jelentős hozzáadott érték szolgáltatására vonatkozó feltételt. Másodszor a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a Grohe által a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés érdekében előterjesztett kérelem azt megelőzően teljesítette a jelentős hozzáadott értékre vonatkozó feltételt, hogy a felperesek benyújtották volna kérelmeiket.

- 142 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 2002. évi engedékenységi közleményben a Bizottság meghatározta azon feltételeket, amelyek teljesülése esetén a Bizottsággal a vizsgálat során együttműködő vállalkozások mentesülhetnek az általuk egyébként megfizetendő bírság alól, illetve a bírság összegének csökkentésben részesülhetnek.
- 143 A 2002. évi engedékenységi közlemény 20. pontja értelmében „[a]zok a vállalkozások, amelyek nem felelnek meg [a bírságmentességben való részesülés] feltételeinek, jogosultak lehetnek annak a bírságnak a csökkentésére, amelyet egyébként kiszabtak volna”.
- 144 A 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontja úgy rendelkezik, hogy „[a]nnak érdekében, hogy [az említett közlemény 20. pontja szerinti bírságcsökkentésre] jogosultságot szerezzen, a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a feltehető jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékait, amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest, és véget kell vetnie a feltehető jogsértésben való részvételének nem később, mint a bizonyíték benyújtása időpontjában”.
- 145 A 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának első bekezdése a bírságcsökkentés mértékének három tartományáról rendelkezik. Az említett közlemény 21. pontjában megállapított feltételnek megfelelő első vállalkozás ugyanis a bírság 30–50%-os csökkentésére, a második vállalkozás a bírság 20–30%-os csökkentésére jogosult, a további vállalkozások pedig a bírság 20%-ig terjedő csökkentésére jogosultak.
- 146 A 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának második bekezdése megállapítja, hogy „[a]nnak érdekében, hogy e tartományok mindegyikében meg tudja határozni a csökkentés mértékét, a Bizottság figyelembe veszi [az említett közlemény] 21. pont[ja] feltételeinek megfelelő bizonyíték benyújtásának időpontját és az általa képviselt hozzáadott érték mértékét”, és hogy „[f]igyelembe veheti még, hogy a benyújtás időpontját követően a vállalkozás milyen mértékben és mennyire folyamatosan működött együtt vele”.
- 147 Magából a 2002. évi engedékenységi közlemény logikájából következik, hogy az elérni kívánt hatás az, hogy a kartelleken belül bizonytalan légkört hozzon létre azzal, hogy azok Bizottság felé való felfedezésére ösztönöz. Ez a bizonytalanság pedig pontosan abból fakad, hogy a kartell résztvevői tudják, csupán egyikük részesülhet a bírság alóli mentességben azzal, hogy a jogsértés többi résztvevőjét bejelenti, és ezzel annak a kockázatnak teszi ki őket, hogy velük szemben a Bizottság bírságokat fog kiszabni. E rendszer keretében és ugyanezen logika szerint a leggyorsabban együttműködő vállalkozásokkal szemben egyébként kiszabandó bírságot nagyobb mértékben kell csökkenteni, mint amilyen mértékben a Bizottság a kevésbé gyors együttműködést tanúsító vállalkozásokkal szemben kiszabott bírságokat csökkentette (a fenti 97. pontban hivatkozott Transcatat kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 379. pontja).
- 148 Az időbeli sorrend és a kartell tagjai által nyújtott együttműködés gyorsasága tehát alapvető fontosságú elem az említett engedékenységi közlemény által kialakított rendszerben (a fenti 97. pontban hivatkozott Transcatat kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 380. pontja).

- 149 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy bár Bizottság köteles megindokolni, hogy miért gondolja úgy, hogy a vállalkozások által az engedékenységi közlemény keretében szolgáltatott információk olyan hozzájárulást jelentenek, amely indokolja vagy nem indokolja a kiszabott bírság csökkentését, a Bizottság határozatát e tekintetben vitatni kívánó vállalkozásoknak kell bizonyítaniuk, hogy az általuk önkéntesen szolgáltatott ilyen információk hiányában a Bizottság nem tudta volna a jogsértés lényeges elemeit bizonyítani, és így bírságkiszabó határozatot sem tudott volna elfogadni (a Bíróság C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8681. o.] 297. pontja, valamint a Törvényszék T-343/08. sz., Arkema France kontra Bizottság ügyben 2011. május 17-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-2287. o.] 135. pontja).
- 150 A csökkentés létjogosultságára tekintettel a Bizottság nem vonatkoztathat el a szolgáltatott információ hasznosságától, amely szükségszerűen a már a birtokában lévő bizonyítékoktól függ (a fenti 98. pontban hivatkozott Gütermann és Zwicky kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 220. pontja, valamint a fenti 149. pontban hivatkozott Arkema France kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 136. pontja).
- 151 Amikor a vállalkozás az együttműködés címén – kevésbé pontosan és világosan – csak megerősít bizonyos, más vállalkozások által már korábban, együttműködés címén nyújtott információkat, az e vállalkozás általi együttműködés mértékét – jóllehet hasznos lehet a Bizottság számára – nem lehet összehasonlítani az említett információkat elsőként nyújtó vállalkozásával. Az olyan nyilatkozat ugyanis, amely bizonyos fokig csupán annak a nyilatkozatnak a megerősítésére korlátozódik, amellyel a Bizottság már rendelkezett, nem könnyíti meg jelentősen a Bizottság munkáját. Következésképpen nem elegendő ahhoz, hogy igazolja a bírság összegének együttműködés címén való csökkentését (lásd a fenti 149. pontban hivatkozott Arkema France kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 137. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 152 Egyébiránt a vállalkozásnak a vizsgálat alatti együttműködése semmilyen bírságcsökkentésre nem jogosít fel, ha ezen együttműködés nem meghaladta azt, amire a vállalkozás az 1/2003 rendelet 18. cikke szerint köteles (lásd a fenti 149. pontban hivatkozott Arkema France kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 138. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 153 Végül, noha meg kell állapítani, hogy a Bizottság – amint állítja – a 2002. évi engedékenységi közlemény értelmében hozzá benyújtott információk jelentős hozzáadott értékének vizsgálatakor mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, a Törvényszék nem hivatkozhat az említett mérlegelési mozgástérre annak érdekében, hogy lemondjon a Bizottság által e tekintetben elvégzett értékelés mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból való alapos felülvizsgálatának elvégzéséről (lásd analógia útján a fenti 28. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 62. pontját).
- 154 A fenti 142–153. pontban kifejtett megfontolások fényében kell megvizsgálni a felperesek által felhozott és a fenti 141. pontban kifejtett két fő kifogást.
- 155 Először is a felperesek azon kifogását illetően, miszerint a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a Bizottság elmulasztotta jogilag megkövetelt módon megvizsgálni azon érvet, miszerint úgy kellett volna tekinteni, hogy a bírságmentességben részesülő vállalkozást követően nem a Grohe, hanem a felperesek teljesítették első vállalkozásként a jelentős hozzáadott érték nyújtására vonatkozó feltételt, a Bizottság az említett határozat (1277)–(1280) preambulumbekzdésében a következőket állapította meg:
- „(1277) A Masco után a Grohe volt az első olyan vállalkozás, amely engedékenységi intézkedéseket kért. [...]
- (1278) A Bizottság úgy véli, hogy a Grohe engedékenység iránti kérelmei jelentős hozzáadott értéket képviseltek a következő okokból: először is megerősítették a következőkkel kapcsolatban már a Bizottság birtokában lévő információkat: i. a vállalkozások részvétele, ii. azon időszak,

amelyre vonatkozóan a Bizottság vizsgálatot folytatott, iii. azon körülmények, amelyek között a kartell tagjai egymással találkoztak és kommunikáltak, valamint iv. a kartell átfogó működése és a megállapodások végrehajtásának módja. Továbbá a Grohe nyilatkozatai lehetővé tették, hogy a Bizottság nagyobb pontossággal rekonstruálja a kartellben részt vevő vállalkozások által néhány szövetség keretében összehangolt erőfeszítések mechanizmusát. Végül e nyilatkozatok új bizonyítékokat tartalmaztak a kartell szervezetének írásbeli leírása és a találkozókról készült, a kartell tagjai által kötött áösszehangoló megállapodásokat felfedő beszámolók formájában.

(1279) A Grohe nyilatkozatai azonban elsősorban megerősítő és magyarázó jellegűek voltak. Még ha segítettek is a Bizottságot bizonyos tények bizonyításában, a Bizottság az aktájában már rendelkezett bizonyítékokkal e tények többségére vonatkozóan. Összességében az együttműködés terjedelmét illetően a Grohe által nyújtott segítség bizonyos tagállamokat (különösen Ausztriát, Hollandiát vagy Olaszországot) illetően csak igen csekély értékkel bírt, illetve teljesen értéktelen volt. Noha az AFPR-re vonatkozó bizonyítékok érdekesnek bizonyultak, azokat azt követően nyújtották be, hogy [a felperesek] bizonyítékokat terjesztettek elő e szövetség tevékenységeire vonatkozóan, ami jelentősen csökkentette hozzáadott értéküket. Egyébiránt, még azon tagállamokat illetően is, amelyekben a Grohe együttműködése a legjelentősebb volt, a Grohe csak ritkán nyújtott be olyan, a releváns időszakból származó okirati bizonyítékokat (*in tempore non suspecto*), amelyek konkrétan az áremelésekre vonatkozó információcserét tanúsították. E megfontolásokra tekintettel a Bizottság, még ha nem is kérdőjelezi meg a Grohe jogállását a [2002. évi engedékenységi] közlemény 23. pontjának b) alpontja és 26. pontja szerinti engedékenység tekintetében, úgy véli, hogy a Grohénak a lehető legalacsonyabb tartomány szerinti csökkentésben kell részesülnie.

(1280) Kifogásközlésre adott válaszukban [a felperesek] többször is vitat[ják] a Grohe nyilatkozatainak hozzáadott értékét, illetve megpróbál[ják] bizonyítani, hogy saját nyilatkozat[aikat] sokkal nagyobb hozzáadott értékkel bírónak kell tekinteni, mint a Grohe nyilatkozatait [...]. A Bizottság úgy véli, hogy ezen érvek nem elegendők annak megállapításához, hogy a Grohe nem nyújtott elegendő hozzáadott értéket. Egyébiránt a Bizottság, amely úgy véli továbbá, hogy a Grohe hozzájárulása sokkal jobb minőségű is lehetett volna, figyelembe vette ezen tény, amikor a tartományon belül alkalmazandó konkrét csökkentésről határozott.”

¹⁵⁶ A jelen ügyben a megtámadott határozat előző pontban bemutatott preambulumbeközdéseiből tehát egyértelműen kitűnik, hogy a Bizottság először is négy indokot adott elő azon megállapításának alátámasztására, miszerint a Grohénak a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelme eleget tett azon feltételnek, hogy a már a Bizottság birtokában lévő információkhoz képest jelentős hozzáadott értéke legyen, másodszor kifejtette azon okokat, amelyek miatt úgy vélte, hogy a Grohe csak a minimális 30%-os csökkentésben részesülhet, harmadszor pedig megválaszolta a felperesek által a Bizottság azon megállapításának megcáfolása érdekében felhozott érveket, miszerint a Grohe kérelme jelentős hozzáadott értéket képviselt.

¹⁵⁷ Márpedig a 2002. évi engedékenységi közlemény 23. pontja b) alpontjának második bekezdése értelmében a Bizottság nem volt köteles arra, hogy a Grohe kérelmében szolgáltatott információ hasznosságát összehasonlítsa a felperesek által szolgáltatott információéval, hanem azt kellett megvizsgálnia, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelem felperesek általi benyújtását megelőzően a Grohe által a Bizottságnak benyújtott információ jelentős hozzáadott értéket képviselt-e azon információkhoz képest, amelyekkel a Bizottság egyébiránt már ezen időpontban az aktájában rendelkezett.

¹⁵⁸ Meg kell állapítani, hogy – amint a megtámadott határozat fenti 155. pontban kifejtett indokaiból kitűnik – a Bizottság még azt megelőzően, hogy a felperesek benyújtották volna saját kérelmüket, jogilag megkövetelt módon megvizsgálta azon kérdést, hogy a Grohe által szolgáltatott információk teljesítik-e a jelentős hozzáadott értékre vonatkozó feltételt.

- 159 Ennélfogva a felperesek első kifogását mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 160 E tekintetben ki kell emelni, hogy a felperesek kérték, hogy a Törvényszék bizonyításfelvétel keretében rendelje el, hogy a Bizottság nyújtsa be azon belső dokumentumokat, amelyekben kifejtette, hogy milyen okokból vélte úgy, hogy nem a Grohe, hanem a felperesek nyújtottak be második vállalkozásként jelentős hozzáadott értékkel bíró információkat, illetve állapítsa meg, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg megfelelően e kérdést. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy – amint a 2002. évi engedékenységi közlemény fenti 144. pontban kifejtett 21. pontjából kitűnik – a Bizottság nem volt köteles arra, hogy elvégezze a felperesek és a Grohe kérelmének összehasonlító vizsgálatát, hanem csak azt kellett megállapítania, hogy a felperesek kérelme benyújtásának időpontjában a Grohe kérelme már teljesítette-e a jelentős hozzáadott értékre vonatkozó feltételt, azon információkra figyelemmel, amelyekkel a Bizottság ezen időpontban már rendelkezett. E körülmények között a felperesek kérelmét mint hatástalant el kell utasítani, mivel semmiképpen nem cáfolhatja meg a fenti 158. pontban tett megállapítást.
- 161 Másodszor a felperesek azon kifogását illetően, miszerint a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a Grohe kérelme jelentős hozzáadott értéket képvisel, először is nem vitatott, hogy a felperesek a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmüket 2004. november 19-én nyújtották be. Szintén nem vitatott, hogy kizárólag a Grohe által 2004. november 15-én és 17-én a Bizottságnak benyújtott információk alapján kell tehát megvizsgálni, hogy az említett információk jelentős hozzáadott értéket képviseltek-e, még azt megelőzően, hogy a felperesek 2004. november 19-én benyújtották volna saját kérelmüket.
- 162 Másodszor a felperesek arra vonatkozó kérelmét illetően, hogy a Törvényszék nyilvánítsa elfogadhatatlannak az ellenkérelem 35. és 37. mellékletét, mivel az ítélezési gyakorlat szerint a felek érveinek kötelező jelleggel a beadványok szövegében, nem pedig a mellékletekben kell szerepelniük, emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmányának 21. cikke és a Törvényszék eljárási szabályzata 44. cikke 1. §-ának c) pontja értelmében, noha – a felek által a Törvényszékhez benyújtott más beadványokhoz hasonlóan – a keresetlevél szövegének egyes pontjait ugyan alátámaszthatják és kiegészíthetik a csatolt iratok meghatározott részeire történő hivatkozások, a más, akár a keresetlevélhez vagy más beadványhoz mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek magában a keresetlevélben vagy más beadványban kell szerepelniük (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-201/04. sz., Microsoft kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 17-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-3601. o.] 94. és 95. pontját).
- 163 A jelen ügyben ki kell emelni, hogy a Bizottság az ellenkérelem 35. és 37. mellékletében két táblázatot nyújt be, amelyekben megjelöli azon okokat, amelyek alapján a Grohe által 2004. november 15-én és 17-én benyújtott dokumentumok mindegyike esetében megítélte, hogy az a már a birtokában lévő dokumentumokhoz képest jelentős hozzáadott értéket képvisel-e, vagy sem. Márpedig, amint a Bizottság helyesen érvel, e táblázatok alátámasztják és kiegészítik az általa az ellenkérelem 77., 79., 81. és 82. pontjában kifejtett érveket, amelyekben egyrészt általában úgy vélte, hogy a Grohe által benyújtott információk jelentős hozzáadott értéket képviselnek, másrészt pedig pontosabban kifejtette azon okokat, amelyek miatt úgy vélte, hogy a Grohe által benyújtott dokumentumok lehetővé tették számára az aktájában szereplő bizonyítékok megerősítését, tehát jelentős hozzáadott értéket képviselnek.
- 164 Ennélfogva a felperesek arra irányuló kérelmét, hogy a Törvényszék állapítsa meg az ellenkérelem 35. és 37. mellékletének elfogadhatatlanságát, el kell utasítani.
- 165 Harmadszor meg kell állapítani, hogy az ellenkérelem 35. és 37. mellékletében benyújtott táblázatokból kitűnik – amint a Bizottság a megtámadott határozat (1279) preambulumbekzdésében elismerte (lásd a fenti 155. pontot) –, hogy a Grohe által 2004. november 15-én és 17-én benyújtott dokumentumok közül számosat nem lehetett jelentős hozzáadott értékkel bírónak tekinteni azon oknál fogva, hogy

azok már a Bizottság birtokában voltak, mivel a Bizottság ezen információkat a helyszíni vizsgálatai során begyűjtötte, vagy mert a Masco már benyújtotta neki azokat. Szintén igaz, hogy a Bizottság állításával ellentétben a Grohe által benyújtott számos dokumentumot, mint például a német AGSI szövetség vagy az Euroitalia találkozóra szóló meghívóleveleket sem lehetett jelentős hozzáadott értékkel bírónak tekinteni, mivel e dokumentumokat az 1/2003 rendelet 18. cikke értelmében be lehetett volna szerezni (lásd a fenti 152. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), és mivel a Bizottság már rendelkezett e találkozókról készült beszámolókkal. Ugyanez vonatkozik a Grohe által benyújtott azon dokumentumokra is, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban a jogsértés bizonyításakor nem támaszkodott.

- 166 Az előző pontban tett megállapítások sérelme nélkül azonban először is meg kell állapítani, hogy – amint különösen a keresetlevél 28. mellékletéből és az ellenkérelem 34. mellékletéből kitűnik –, a Grohe a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmét alátámasztó szóbeli nyilatkozataiban egyrésztől elismerte a jogsértésben való részvételét, másrésztől pedig nyilatkozataiban viszonylag pontosan megerősítette a kartell működésére, valamint a német és olasz szövetségeken belüli kartellben való részvételére vonatkozóan már a Bizottság birtokában lévő információkat, mivel megjelölte az említett szövetségek keretében tartott találkozók időpontját, helyszínét, résztvevőit és az ott megvitatott témákat.
- 167 Továbbá a Grohe benyújtott bizonyos, a jogsértésre vonatkozó információkat, amelyekkel a Bizottság korábban nem rendelkezett, valamint a jogsértést alátámasztó, a jogsértés időszakából származó dokumentumokat. Két találkozó is megerősíti e megállapítást.
- 168 Egyrésztől Olaszországban a Michelangelo keretében 2002. július 19-én tartott találkozót illetően, amelyre a Grohe a 2004. november 17-i beadványában utalt, a Grohe kifejtette, hogy a résztvevők az értékesítésekre és az egyéni piaci részesedésekre vonatkozó részletes információkat cseréltek, és e tényt azáltal bizonyította, hogy az említett megbeszélésekre vonatkozó, e találkozókról készült beszámolókból eredő bizonyítékokat nyújtott be a Bizottságnak. A felperesek érve, miszerint a Euroitalia és a Michelangelo keretében szervezett 65 találkozó közül csak az egyikről van szó, és a Bizottság már elegendő információval rendelkezett ahhoz, hogy szankcionálja a csaptelepekre vonatkozóan Olaszországban fennálló kartellt, nem befolyásolja azon megállapítást, hogy e bizonyíték megkönnyítette a Bizottság feladatát, mivel lehetővé tette számára, hogy a jogsértés szankcionálása érdekében több bizonyítékra támaszkodhasson.
- 169 Másrésztől Németországot illetően az AGSI 2004. július 14-i találkozóját illetően a Bizottság kiemeli, hogy kizárólag a Grohe által benyújtott táblázat tette lehetővé számára, hogy pontosan bizonyítsa a különösen a 2005-ös jövőbeli áremelésekre vonatkozó információcserét. E tekintetben meg kell állapítani, hogy – noha a megtámadott határozat 221. lábjegyzetéből kitűnik, hogy a Bizottság már rendelkezett más, a jogsértés megállapítását lehetővé tevő bizonyítékokkal –, a felperesek nem vitatják, hogy egyetlen okirati bizonyíték sem volt annyira részletes, hogy segítette volna a Bizottságot a kartell működésének bizonyításában.
- 170 A fenti 165–169. pontban kifejtett megfontolások fényében meg kell állapítani, hogy – azzal ellentétben, amit a felperesek a beadványaikban állítanak és a tárgyaláson előadtak – a Grohe által benyújtott információk összességükben értékelve olyan jelentős hozzáadott értéket képviseltek, amely igazolja azt, hogy a Bizottság bírságcsökkentésben részesíti őket.
- 171 Mint megalapozatlant el kell utasítani a felperesek azon érvét, miszerint az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/36.571/D-1, Osztrák bankok – „Lombard Club”-ügy) (HL 2004. L 56., 1. o.) 2002. június 11-én hozott 2004/138/EK bizottsági határozat (550) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az engedékenységi közlemény értelmében benyújtott csökkentés iránti kérelem csak akkor bírhat jelentős hozzáadott értékkel, ha a szóban forgó vállalkozás új, a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre hivatkozik, és olyan magyarázatokkal szolgál, amelyek megkönnyítik a jogsértés ezen intézmény általi megértését. Amennyiben ugyanis a vállalkozás által benyújtott, a jogsértés

Bizottság előtt már ismert tényeire vonatkozó információk lehetővé teszik, hogy ez utóbbi olyan tényeket bizonyítson, amelyeket egyébként nem tudott volna szankcionálni, ezen információk jelentős hozzáadott értéket képviselnek. Az ilyen megerősítés, amely különbözik a fenti 151. pontban leírt megerősítéstől, hasznos a Bizottság számára a kartell szankcionálása keretében. E körülmények között kizárólag azon tény, hogy a vállalkozás nem tájékoztatja a Bizottságot olyan tényekről, amelyeket ez utóbbi korábban nem ismert, nem cáfolja meg tehát azon megállapítást, hogy együttműködése mindazonáltal jelentős hozzáadott értéket képviselt.

172 Ennélfogva a felperesek által felhozott harmadik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

4. A 2006. évi iránymutatás visszaható hatályú alkalmazására alapított, negyedik jogalapról

173 A felperesek lényegében előadják, hogy a 2006. évi iránymutatásnak a jelen ügy tényállására való alkalmazása – a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 173. o.; a továbbiakban: 1998. évi iránymutatás) helyett, amely a kérelmük benyújtásának időpontjában hatályban volt – sérti az ítélkezési gyakorlatban, az alapvető jogok chartája 49. cikkének (1) bekezdésében, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény 7. cikkében rögzített visszaható hatály tilalmának elvét.

174 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

175 Az ítélkezési gyakorlat szerint az alapvető jogok chartájának 49. cikkében foglalt, a büntető jogszabály visszaható hatályának tilalmára vonatkozó elv minden olyan közigazgatási eljárásban alkalmazandó, amely a Szerződés versenyszabályai alapján szankciók kiszabásához vezethet (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 202. pontját), és hivatkozni lehet rá valamely jogsértést megállapító jogszabály új értelmezésének visszaható hatályú alkalmazásával szemben, amennyiben ezen értelmezés eredménye a jogsértés elkövetésének időpontjában nem volt ésszerűen előre látható (lásd ebben az értelemben analógia útján a fenti 140. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 87–89. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a Törvényszék T-83/08. sz., Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ügyben 2012. február 2-án hozott ítéletének 120. pontját). A Bíróság kimondta, hogy ezen elv tiszteletben tartásának ellenőrzéséhez meg kell vizsgálni, hogy az érintett jogsértések elkövetésekor a szóban forgó módosítás ésszerűen előre látható volt-e (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 224. pontja). Az előreláthatóság fogalmának hatálya nagymértékben a szóban forgó szöveg tartalmától, a vonatkozó jogterülettől, valamint címzettjei számától és minőségétől függ. A jogszabály előreláthatóságával nem ellentétes, hogy az érintett személynek világos jogi tanácsokért kelljen folyamodnia ahhoz, hogy ésszerű szinten felmérhesse, hogy bizonyos cselekménynek az adott ügy körülményei között milyen következményei lehetnek. Ez különösen igaz a szakmai tevékenységet ellátó személyek esetében, akik megszokták, hogy foglalkozásuk gyakorlásakor nagy gondossággal kell eljárniuk. Tehát elvárható tőlük, hogy különös gondossággal értékeljék a foglalkozásukkal járó veszélyeket (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 219. pontja).

176 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az 1/2003 rendelet rendelkezéseiből eredő versenyszabályok hatékony alkalmazása megköveteli, hogy a Bizottság az említett rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében megállapított felső határ korlátain belül bármikor megemelhessen a bírságok mértékét, amennyiben ez a versenypolitika végrehajtásának biztosításához szükséges. Ebből következik, hogy az olyan közigazgatási eljárásban érintett vállalkozások, amelyben bírság kiszabására is sor kerülhet, sem a bírságszámítási módszerre, sem arra nem alapíthatnak jogos bizalmat, hogy a Bizottság a korábban

kiszabottakhoz képest nem fogja növelni a bírságok mértékét, hanem épp ellenkezőleg, az említett vállalkozásoknak figyelembe kell venniük azt a lehetőséget, hogy a Bizottság bármikor úgy dönthet, hogy a múltban alkalmazott mértékhez képest megemeli a bírságok összegét, vagy úgy, hogy a bírságok kiszabásakor egyedi határozatokban megemeli a bírságok összegének mértékét, vagy pedig úgy, hogy egyes esetekben olyan általános hatályú magatartási szabályokat alkalmaz, mint az iránymutatás (a fenti 175. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 227–230. pontja, valamint a fenti 140. pontban hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. és 91. pontja).

- 177 A jelen ügyben egyrészt meg kell állapítani, hogy a 2006. évi iránymutatás az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) és (3) bekezdésében előírt jogi keretbe illeszkedik, hozzájárul a Bizottság e rendelkezésből eredő mérlegelési jogkörének gyakorlására vonatkozó korlátok pontosításához, és az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének megfelelően a 2006. évi iránymutatás 32. pontja a jogsértésben részt vevő minden egyes vállalkozás vagy vállalkozások társulása esetén a bírság végső összegének felső határát az előző üzleti évben elért teljes forgalom 10%-ában állapítja meg.
- 178 Másrészt ki kell emelni, hogy a fennálló ítélkezési gyakorlatra tekintettel a felpereseknek – még az 1998. évi iránymutatás időszakos felülvizsgálatára vonatkozó kifejezett rendelkezés hiányában is – figyelembe kellett volna venniük annak lehetőségét, hogy a jogsértés elkövetése után a Bizottság úgy határozhat, hogy új bírságkiszabási iránymutatást fogad el és alkalmaz (a fenti 157. pontban hivatkozott Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 116. pontja).
- 179 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a 2006. évi iránymutatás és különösen az abban meghatározott új bírságszámítási módszer – feltéve, hogy súlyosító hatással volt a kiszabott bírságok mértékére – a megállapított jogsértés elkövetésekor ésszerűen előre látható volt az olyan vállalkozások számára, mint amilyenek a felperesek, és hogy a Bizottság a vitatott határozatban az iránymutatásnak az elfogadása előtt elkövetett jogsértésre való alkalmazásával nem sértette meg a visszaható hatály tilalmának elvét (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 175. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 231. és 232. pontját, valamint C-397/03. P. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2006. május 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4429. o.] 25. pontját).
- 180 A felperesek által felhozott két érv, amellyel úgy érvelnek, hogy a 2006. évi iránymutatás visszaható hatályú alkalmazása a jelen ügyben nem volt előre látható, nem cáfolhatja meg az előző pontban tett megállapítást.
- 181 Először is a felperesek úgy érvelnek, hogy noha a vállalkozásoknak az 1998. évi iránymutatás elfogadása előtt nem lehetett jogos elvárásuk azzal kapcsolatban, hogy a bírságok kiszámításának módszere változatlan marad, az iránymutatás elfogadását követően megváltozott a helyzet, tekintettel arra, hogy a 2006. évi iránymutatás az időtartam kritériumának nagyobb jelentőséget tulajdonít. Márpedig meg kell állapítani, hogy mivel a 1998. évi iránymutatás egyetlen rendelkezése sem utal arra, hogy nem fogják módosítani az iránymutatást az uniós versenyszabályok hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében, a felpereseknek e tekintetben semmilyen jogos elvárásuk nem lehet, és pedig azon tényről sem, hogy az új iránymutatás elfogadása keretében a bírság összegének meghatározásakor a kartell időtartamának kritériuma nem nyer nagyobb jelentőséget. Ennélfogva a felperesek ezen érvét mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 182 Másodszor a felperesek úgy érvelnek, hogy jogosan bíztak abban, hogy az 1998. évi iránymutatást alkalmazzák a jelen ügy tényállására, mivel egyrészt nem sokkal azt követően nyújtották be kérelmüket, hogy a Bíróság a fenti 175. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben megállapította az 1998. évi iránymutatás jogszerűségét, másrészt pedig a Bizottságnak a helyszíni vizsgálatoktól számítva két évbe került, hogy elfogadja a kifogásközlését. E tekintetben ki kell emelni, hogy e két érv egyáltalán nem befolyásolja a fenti 176. és 177. pontban

említett megállapítást, miszerint megfelelően előre látható volt, hogy a Bizottság a politikájának igényeihez igazítja a bírságok mértékét, és így a jelen ügy tényállására a 2006. évi iránymutatást alkalmazza. Ezen érveket tehát mint hatástalanokat el kell utasítani.

183 E körülmények között a negyedik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

184 A felperesek által felhozott négy jogalap vizsgálata fényében először is egyrészről részben el kell fogadni az első jogalapot, és tekintettel arra, hogy a Bizottság által e tekintetben elkövetett hiba magát a jogsértés (a jelen ügyben a kartell) megállapítását érinti, a fenti 128. pontban kifejtett okból részben meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3. és 4. pontját. Másrészről a felperesek által előterjesztett megváltoztatás iránti kérelmek vizsgálata keretében meg kell állapítani, hogy e jogellenességnek milyen következményei vannak a felperesekkel szemben kiszabott bírságok összegére. Másodszor egyrészről a fenti 138. pontban kifejtett okból el kell fogadni a második jogalapot, másrészről pedig a felperesek által előterjesztett megváltoztatás iránti kérelmek vizsgálata keretében meg kell állapítani, hogy e jogellenességnek milyen következményei vannak a bírság összegére. Harmadszor a megsemmisítés iránti kérelmeket egybekben el kell utasítani.

B – A másodlagosan előterjesztett, a felperesekkel szemben kiszabott bírságok összegének csökkentése iránti kérelmekről

185 Figyelemmel a második kérelemre, amelyben a felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék csökkentse a velük szemben kiszabott bírságok összegét (lásd a fenti 26. pontot), a Törvényszék feladata, hogy korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva egyrészről vizsgálja meg, milyen következményei vannak a Bizottság által elkövetett, a fenti 128. és 129. pontban kifejtett hibáknak a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének a kiszámítására, másrészről pedig vizsgálja meg a felperesek által annak érdekében előadott többi érvet, hogy a Törvényszék csökkentse a velük szemben kiszabott bírságok összegét.

1. A Bizottság által a bírságok összegét illetően elkövetett hibák következményeiről

186 Noha az iránymutatás nem határozza meg előre a bírság uniós bíróság általi értékelését akkor, ha e bíróság korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva határoz (a Törvényszék T-49/02-T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 169. pontja), a Törvényszék a jelen ügyben megfelelőnek tartja, hogy a bírság összegének újbóli kiszámításakor az iránymutatásból merítsen, különösen mivel az lehetővé teszi a jelen ügy valamennyi releváns tényezőjének figyelembevételét és a megállapított jogsértésben részt vevő összes vállalkozással szemben arányos bírságok kiszabását.

187 A jelen ügyben először is újból ki kell számítani a bírság összegét a fenti 128. pontban említett, az Olaszországban a kerámiaárukra vonatkozóan elkövetett jogsértéssel összefüggő hibával kapcsolatban, majd ezt követően különösen a fenti 139. pontban kifejtett hibára figyelemmel a kiszabandó bírság végső összegét.

- 188 Elsősorban azon bírságot illetően, amelyet a Bizottság a felperesekkel szemben kizárólag az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértésben való részvételükre figyelemmel szabhatott volna ki, először is a 2006. évi iránymutatás 13. pontjának megfelelően – és amint a Bizottság a megtámadott határozat (1200) preambulumbekzdésében helyesen állapította meg – a szóban forgó vállalkozás által a jogsértésben való részvételét megelőző utolsó évben elért forgalmat kell figyelembe venni. Mivel a felpereseknek a kerámiaárak piacán Olaszországban elkövetett jogsértésben való részvételének évét megelőző utolsó év a 2000-es év, azon forgalmat kell figyelembe venni, amelyet a felperesek e piacon e termékekkel ebben az évben értek el. E forgalom, amelyet a felperesek a Törvényszék pervezető intézkedéseire válaszolva nyújtottak be, és amellyel kapcsolatban a Bizottság a pervezető intézkedésekre válaszolva is jelezte, hogy nem vitatja azok valóságát, 210 461 486 eurót tesz ki. E forgalmat kell tehát figyelembe venni a bírság kiszámításakor a megtámadott határozat C. táblázatában szereplő, a felperesek által 2003-ban elért 191 641 141 eurós forgalom helyett.
- 189 Másodszor a 2006. évi iránymutatás 23. és 25. pontja alapján figyelembe veendő forgalom százalékos arányait illetően e tekintetben először is ki kell emelni, hogy a felpereseknek a szóban forgó kartellben való részvétele hosszú volt, mivel nem vitatott különösen, hogy Ausztriában a csaptelepekre vonatkozó jogsértésben 10 év 3 hónapon keresztül, a kerámiaárakra vonatkozó jogsértésben pedig 9 év 8 hónapon keresztül vettek részt. Továbbá azon kartellt, amelyben részt vettek, különösen súlyosnak kell tekinteni, mivel az több tagállamban több termékre vonatkozóan az áremelések összehangolásának végrehajtásában állt. Kizárólag e tényezők alapján megállapítható, hogy – amint a Bizottság a megtámadott határozat (1220) és (1225) preambulumbekzdésében tette – 15%-os mértéket kell figyelembe venni egyrésről a bírságnak a 2006. évi iránymutatás 21–23. pontjában előírt alapösszegének kiszámításakor, másrésről pedig – a jogsértés időtartamával összefüggő szorzótényező alkalmazását követően (lásd a lenti 190. pontot) – az említett iránymutatás 25. pontja szerinti, elrettentést célzó kiegészítő összeg kiszámításakor.
- 190 Harmadszor, mivel az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés nem 11 év 7 hónapig, hanem 11 hónapig tartott, a 2006. évi iránymutatás 24. pontjának megfelelően 0,98-as szorzótényezővel kell az alapösszeget növelni, nem pedig 11,58-cal, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat D. táblázatában feltüntette.
- 191 A fenti 188–190. pontban kifejtett megfontolások fényében az Olaszországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés miatt a felperesekkel szemben kiszabott bírság összege lefelé kerekítve 60 612 000 euró, nem pedig 360 000 000 euró, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat E. táblázatában megállapította. Ezen 60 612 000 eurós összeg ugyanis a következő számítás eredménye: $[(210\,461\,486 \times 15\%) \times 0,92] + (210\,461\,486 \times 15\%)$.
- 192 Másodszorban az előző pontban elvégzett számítás, valamint a fenti 139. pontban kifejtett azon megállapítás fényében, amely szerint a Bizottság nem szabhatott volna ki bírságot a felperesekkel szemben a Belgiumban és Franciaországban a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértéseket illetően, a kiszabandó bírság teljes összege a 2002. évi engedékenységi közlemény szerinti 30%-os csökkentés alkalmazása előtt 171 812 000 eurót tesz ki, és nem 479 730 000 eurót, (lásd a megtámadott határozat G. táblázatát), amely utóbbit a Bizottság 465 844 000 euróra csökkentette a felperesek forgalma 10%-ának megfelelő felső határ figyelembevételére érdekében (lásd a megtámadott határozat F. táblázatát). Ezen 171 812 000 eurós összeg ugyanis megfelel az egyrésről a Németországban (5 700 000 euró, amely összeget a felperesek nem vitatják), Olaszországban (60 612 000 euró) és Ausztriában (2 700 000 euró, amely összeget a felperesek nem vitatják) a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértések miatt kiszabott bírságoknak, másrésről pedig a Németországban (9 600 000 euró), Olaszországban (90 000 000 euró) és Ausztriában (3 200 000 euró) a csaptelepekre vonatkozóan elkövetett jogsértések miatt kiszabott bírságoknak. Mivel a Bizottság a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján a bírság összegét 30%-kal csökkentette, a felperesek által elkövetett jogsértés miatt kiszabott bírság teljes összege tehát 122 711 400 eurót tesz ki, nem pedig 326 091 196 eurót, amint azt a Bizottság a megtámadott határozat H. táblázatában feltüntette.

193 A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva célszerűnek tartja, hogy az így újból kiszámított bírság teljes összegét, azaz a 122 711 400 eurót a következő két szabály szerint ossza meg a felperesek között. Egyrészt a Bizottság által a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének c), d) és f)–i) pontjában megállapított bírságokat nem kell módosítani, mivel a felperesek nem bizonyították, hogy az e pontokban említett társaságokkal szemben kiszabott bírságok jogellenesek vagy aránytalanok lennének. Ezért a Trane, a Wabco Europe és az Ideal Standard Italia között megosztandó bírság összege 113 005 480 euró (azaz 122 711 400 – 1 519 000 – 5 575 920 – 2 611 000). Másrészt sem a felperesek érveiből, sem pedig a Törvényszék előtti ügyiratokból nem tűnik ki, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban a bírságoknak a Trane-nel, a Wabco Europe-pal és az Ideal Standard Italiával szemben külön-külön vagy egyetemlegesen való kiszabásakor alkalmazott megosztási arányok aránytalanok lennének. Ez alapján a Törvényszék megállapítja, hogy először is a Trane-nel szemben (a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének a) pontjában említett 259 066 294 euró helyett) 92 664 493 euró, másodszor a Wabco Europe-pal és a Trane-nel szemben egyetemlegesen (a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett 44 995 552 euró helyett) 15 820 767 euró, harmadszor pedig az Ideal Standard Italiával, a Wabco Europe-pal és a Trane-nel szemben egyetemlegesen (a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének e) pontjában említett 12 323 430 euró helyett) 4 520 220 euró bírságot kell kiszabni.

2. A felperesek által a bírságok összegének csökkentése iránti kérelmük alátámasztására felhozott további érvekről

194 A felperesek a velük szemben kiszabott bírságok összegének megváltoztatása iránti kérelmük alátámasztására két további érvet hoznak fel.

195 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélezési gyakorlat szerint egyrészt a Törvényszéknek korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva el kell végeznie saját értékelését, figyelembe véve az adott ügy valamennyi körülményét és tiszteletben tartva az uniós jog általános elveit, úgymint az arányosság elvét (lásd ebben az értelemben a fenti 28. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 179. és 280. pontját), továbbá az egyenlő bánásmód elvét (a fenti 149. pontban hivatkozott Erste Group és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 187. pontja).

196 Másrészt a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal. Ennélfogva a közrenden alapuló jogalapok kivételével, amelyeket – úgymint a megtámadott határozat indokolásának hiányát vagy elégtelenségét – az uniós bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia, a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében (lásd ebben az értelemben a fenti 28. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 64. pontját).

197 Először is a felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék csökkentse a velük szemben a Bizottsággal való együttműködésük minősége miatt kiszabott bírságok összegét. Hangsúlyozzák különösen, hogy e kérelmet a helyszíni vizsgálatokat követően nagyon gyorsan előterjesztették, továbbá hogy az említett kérelem sokkal jobb minőségű volt a Grohe kérelménél, noha az említett kérelmet csak néhány nappal e vállalkozás kérelmét követően terjesztették elő, különösen mivel e kérelem több mint 130 dokumentumot tartalmazott, és hogy a Törvényszéknek nem kellene előnyben részesítenie és ösztönöznie a kérelmek benyújtásának gyorsaságát a minőségük rovására.

198 A jelen ügyben a Törvényszék úgy véli, hogy a felperesek által előadott, a fenti 197. pontban kifejtett okok egyike sem indokolja a bírság teljes összegének további 30–50%-os csökkentését a felperesek javára. Egyrészt ugyanis a Bizottság ezen indokokat figyelembe vette, amikor a felperesek, illetve a Grohe kérelmének hasznosságát értékelte. A felperesek ugyanis éppen a kérelmük gyorsasága és minősége alapján részesültek 30%-os csökkentésben, annak ellenére, hogy a Mascót és a Grohét követően csak harmadik vállalkozásként nyújtottak be a 2002. évi engedékenységi közlemény alapján kérelmet a Bizottsághoz. Egyrészt a Bizottság által a felpereseknek nyújtott bírságcsökkentés a jelen

ügyben megfelel azon célkitűzésnek, hogy arra ösztönözze a vállalkozásokat, hogy a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményében való részesülés iránti kérelmeket a lehető legteljesebben és a lehető leggyorsabban nyújtsák be. E körülmények között a mind Grohénak, mind a felpereseknek nyújtott 30%-os csökkentés méltányos. Ugyanis, noha a felperesek a kérelmük benyújtásakor kissé lassabbak voltak, kérelmük több, jelentős hozzáadott értékkel bíró bizonyítékot tartalmazott, mint a Grohe által benyújtott kérelem.

- 199 A felperesek azon érve, miszerint a Bizottság „elfogadta” azon érveiket, amelyek szerint a Törvényszéknek 50%-os bírságcsökkentésben kellene részesítenie őket, mivel a Bizottság a válaszbeadványában e tekintetben nem vitatta állításait, nem meggyőző. Egyrésztől noha igaz, hogy a Bizottság az ellenkérelemben nem válaszolt kifejezetten a felperesek által előterjesztett azon kérelemre, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva csökkentse a bírságot, a Bizottság kérte a harmadik jogalap elutasítását, amely magában foglalta a felpereseknek a Bizottsággal való együttműködésük miatti bírságcsökkentés iránti kérelmét. Másrésztől mindenestre az, hogy a Bizottság nem vitatta a felperesek által felhozott érveket, nem kötheti a Törvényszéket korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során.
- 200 E körülmények között el kell utasítani a felperesek első, a Bizottsággal való együttműködésük miatti további csökkentés iránti kérelmét.
- 201 Másodszor a felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék csökkentse a bírságot, mivel akkor, amikor úgy döntöttek, hogy benyújtják a 2002. évi engedékenységi közlemény szerinti bírságcsökkentésben való részesülés iránti kérelmüket, az 1998. évi iránymutatás alacsonyabb összegű bírságok kiszabását irányozta elő, mint amely a 2006. évi iránymutatás visszaható hatályú alkalmazásából eredt.
- 202 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.
- 203 E tekintetben a Törvényszék megállapítja, hogy az ügy iratainak egyetlen eleme sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a bírságok összegei, ahogyan azokat a fenti 198. pontban újból kiszámította és megállapította, aránytalanok lennének, figyelemmel egyrésztől a felperesek által elkövetett jogsértés súlyára és időtartamára, másrésztől pedig arra, hogy a felperesekkel szemben elrettentő összegű bírságokat kell kiszabni.
- 204 E körülmények között a felperesek második kérelmét el kell utasítani.
- 205 Ennélfogva a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének a), b) és e) pontját a fenti 193. pontban foglaltaknak megfelelően meg kell változtatni, és a felperesek által előterjesztett, a bírságok összegének csökkentése iránti kérelmeket egyebekben el kell utasítani.
- 206 A fenti megfontolások összessége fényében a Törvényszék fenti 184. és 204. pontban foglalt megállapításainak megfelelően először is a fenti 184. pontban kifejtett okból részben meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3. és 4. pontját, másodszor a fenti 193. pontban foglaltak szerint meg kell változtatni a megtámadott határozat 2. cikke (3) bekezdésének a), b) és e) pontját, valamint harmadszor a keresetet ezt meghaladó részében el kell utasítani.

A költségekről

- 207 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy azt, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

208 Mivel a Törvényszék a keresetnek részben helyt adott, az ügy körülményeinek helyes mérlegelése alapján úgy határoz, hogy a Bizottság viseli saját költségeit, valamint a felperesek részéről felmerült költségek felét. A felperesek tehát viselik saját költségeik felét.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (negyedik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A Törvényszék az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39092 – „fürdőszobai szerelvények és felszerelések”-ügy) 2010. június 23-án hozott C(2010) 4185 végleges bizottsági határozat 1. cikke (1) bekezdésének 3. és 4. pontját megsemmisíti annyiban, amennyiben az Európai Bizottság a Trane Inc.-t, a Wabco Europe-ot és az Ideal Standard Italia Srl-t az olasz piacon a kerámiaárakra vonatkozóan fennálló kartellel kapcsolatos jogsértés miatt a 2000. május 12-től 2001. március 9-ig tartó időszakon kívüli időszak vonatkozásában elmarasztalja.**
- 2) **A C(2010) 4185 végleges határozat 2. cikke (3) bekezdésének a) pontjában a Trane-nel szemben kiszabott bírság összege 92 664 493 eurót tesz ki.**
- 3) **A C(2010) 4185 határozat 2. cikke (3) bekezdésének b) pontjában a Wabco Europe-pal és a Trane-nel szemben egyetemlegesen kiszabott bírság összege 15 820 767 eurót tesz ki.**
- 4) **A C(2010) 4185 határozat 2. cikke (3) bekezdésének e) pontjában az Ideal Standard Italiával, a Wabco Europe-pal és a Trane-nel szemben egyetemlegesen kiszabott bírság összege 4 520 220 eurót tesz ki.**
- 5) **A Törvényszék a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.**
- 6) **A Bizottság viseli a Wabco Europe, a Wabco Austria GesmbH, a Trane, az Ideal Standard Italia és az Ideal Standard GmbH részéről felmerült költségek felét, valamint saját költségeit.**
- 7) **A Wabco Europe, a Wabco Austria, a Trane, az Ideal Standard Italia és az Ideal Standard viseli saját költségei felét.**

Pelikánová

Jürimäe

Van der Woude

Kihirdetve Luxembourgban, a 2013. szeptember 16-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei.....	2
Az eljárás és a felek kérelmei.....	5
A jogkérdésről.....	6

A – A megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránti, elsődlegesen előterjesztett kérelmekről ..	6
1. Az arra alapított első jogalapról, hogy a bírság kiszámításakor hibásan vették figyelembe a felperesek olasz piacon való kerámiaáru-eladásainak értékét	6
a) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértés fennállására és bizonyítására vonatkozó ítélkezési gyakorlat felidézése	7
b) Azon értékelések összefoglaló bemutatása, amelyek a Bizottságot arra indították, hogy a megtámadott határozatban szankcionálja a felpereseket az Olaszországban elkövetett jogsértésben való részvételükért	10
c) Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés bizonyításakor a Bizottság által figyelembe vett bizonyítékok vizsgálata ..	11
Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának a felperesek által a közigazgatási eljárásban való vitatásáról	11
Az Olaszországban 1993. március 15-től 2004. november 9-ig a kerámiaárakra vonatkozóan elkövetett jogsértés fennállásának bizonyítása érdekében a megtámadott határozatban figyelembe vett bizonyítékokról	13
– Az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállásának azon találkozókat illetően való bizonyításáról, amelyeken a felperesek alkották az egyedüli, ezen árukat gyártó jelen lévő vállalkozást	14
– Az Euroitalia és a Michelangelo keretében a kerámiaárakra vonatkozó kartell fennállásának azon találkozókat illetően való bizonyításáról, amelyeken a felperesek az említett áruk más gyártóival együtt voltak jelen	18
2. Az arra alapított második jogalapról, hogy a bírság összegének kiszámításakor nem vették figyelembe azon tényt, hogy a felperesek a Belgiumban és Franciaországban elkövetett jogsértést illetően részleges bírságmentességben részesültek	22
3. Az arra alapított harmadik jogalapról, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a felperesek nem első, hanem csak második vállalkozásként szolgáltattak a 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontja értelmében vett jelentős hozzáadott értékkel bíró bizonyítékokat	23
4. A 2006. évi iránymutatás visszaható hatályú alkalmazására alapított, negyedik jogalapról	29
B – A másodlagosan előterjesztett, a felperesekkel szemben kiszabott bírságok összegének csökkentése iránti kérelmekről	31
1. A Bizottság által a bírságok összegét illetően elkövetett hibák következményeiről	31
2. A felperesek által a bírságok összegének csökkentése iránti kérelmük alátámasztására felhozott további érvekről	33
A költségekről	34